

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра економіки та управління персоналом

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри економіки
та управління персоналом,
к.пед.н., доцент

_____ А.М. Калінін
« ____ » _____ 202_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

за темою: **«Соціально-психологічні аспекти управління персоналом
організації» (на прикладі ТОВ “Агродар-Україна”)**

студентки Кофанової Катерини Олександрівни
курсу II-го
групи ІН16-8-24-М1Е(1.6з)
спеціальності 051 Економіка

Керівник

завідувач кафедри економіки
та управління персоналом,
к.пед.н., доцент
Калінін Андрій Миколайович

Оцінка:

Національна шкала _____
Кількість балів _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Кропивницький – 2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	7
1.1. Соціально-психологічна природа управління персоналом у системі сучасної економіки організації.....	7
1.2. Психологічні чинники поведінки персоналу та їх вплив на економічні результати діяльності підприємства.....	10
1.3. Соціально-психологічний клімат колективу як фактор ефективності управлінських рішень.....	15
1.4. Методи та інструменти соціально-психологічного впливу в системі управління персоналом.....	21
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТОВ «АГРОДАР-УКРАЇНА»	29
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства та особливості кадрової політики.....	29
2.2. Оцінювання соціально-психологічного клімату та міжособистісних взаємодій у трудовому колективі.....	38
2.3. Аналіз впливу соціально-психологічних чинників на продуктивність праці та мотивацію персоналу.....	41
2.4. Оцінка ефективності соціально-психологічних підходів в управлінні персоналом ТОВ «Агродар-Україна» та виявлення проблемних зон.....	47
Висновки до розділу 2.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНІЗАЦІЇ	53
3.1. Розроблення комплексу заходів із покращення соціально-психологічного клімату та командної взаємодії.....	53
3.2. Економічне обґрунтування ефективності впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом.....	59
Висновки до розділу 3.....	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	79

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена тим, що успішне управління персоналом потребує не лише економічних, але й глибоких соціально-психологічних знань про мотивацію, поведінку, комунікацію та взаємодію працівників. У сучасній літературі дедалі частіше підкреслюється, що традиційні адміністративні методи управління не забезпечують стабільного підвищення ефективності праці без урахування людського фактора як критичного елементу організаційних змін.

В контексті українських реалій, зокрема аграрного сектору, де кадрові ресурси є обмеженими, а умови праці часто складними, з'ясування соціально-психологічних умов ефективної роботи стає важливим стратегічним завданням. Недостатньо сформовані соціально-психологічні механізми можуть призводити до втрат продуктивності, конфліктів у колективі, плинності кадрів та зниження конкурентоспроможності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціально-психологічних аспектів управління персоналом широко висвітлюється в науковій літературі як в Україні, так і за кордоном. Серед вітчизняних дослідників помітний внесок у розуміння психологічних чинників трудової діяльності зробили такі вчені, як І. Бодрова, яка вивчає вплив соціально-психологічного клімату на мотивацію праці; В. Бабій, що досліджує поведінкові аспекти управління персоналом; Н. Лапіна, що аналізує комунікативні процеси в організаційних колективах; О. Савчук, що зосереджує увагу на соціально-психологічних факторах ефективної командної взаємодії. Їхні праці показують, що внутрішні психологічні та соціальні детермінанти значною мірою впливають на результативність праці та адаптацію працівників до умов сучасного ринку праці.

Серед зарубіжних дослідників, що запропонували вагомі концептуальні підходи до соціально-психологічних аспектів управління, слід відзначити Е. Деккерса та Т. Аргайла, які розглядали вплив соціальних процесів на формування командної ефективності, Ф. Герцберга, що вперше формалізував

поняття мотиваційних факторів праці в контексті психологічних потреб, та Дж. Мейо, який підкреслив значення міжособистісних відносин у трудових колективах. Їхній вклад у розвиток теорії поведінки організацій значно сприяв формуванню сучасного підходу до розуміння, як соціально-психологічні характеристики колективу впливають на управлінські результати.

Незважаючи на значну кількість теоретичних напрацювань, у вітчизняній практиці управління персоналом не завжди системно впроваджуються результати таких досліджень. Існує певна дискретність у застосуванні соціально-психологічних інструментів, недостатня кількість емпіричних досліджень, що ґрунтуються на реальних даних українських підприємств, зокрема аграрних. Саме тому потребує поглибленого дослідження соціально-психологічний клімат у конкретних організаційних умовах та з урахуванням практичних викликів, що стоять перед суб'єктами господарювання України.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні й практичній оцінці соціально-психологічних аспектів управління персоналом та розробці рекомендацій щодо їх підвищення ефективності на прикладі ТОВ «Агродар-Україна».

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до розуміння соціально-психологічних аспектів управління персоналом.
2. Дослідити соціально-психологічні чинники поведінки працівників та їхній вплив на продуктивність праці.
3. Оцінити стан соціально-психологічного клімату на підприємстві ТОВ «Агродар-Україна».
4. Виявити основні проблеми та перспективи удосконалення управлінських практик з урахуванням соціально-психологічних потреб персоналу.
5. Розробити рекомендації щодо оптимізації соціально-психологічного управління персоналом.

Об'єктом дослідження є система управління персоналом організації в умовах соціально-економічних трансформацій.

Предметом дослідження виступають соціально-психологічні чинники, механізми та інструменти впливу на поведінку працівників і їх трудову результативність у межах діяльності ТОВ «Агродар-Україна».

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи було застосовано комплекс загальнонаукових, економічних та соціально-психологічних методів дослідження, зокрема аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, системний і порівняльний підходи, економіко-статистичні методи обробки даних, анкетування, соціологічне опитування, спостереження та експертні оцінки, а також SWOT-аналіз, моделювання й економічне обґрунтування управлінських рішень, що в сукупності забезпечило всебічне та об'єктивне дослідження соціально-психологічних аспектів управління персоналом на прикладі ТОВ «Агродар-Україна».

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, внутрішня звітність та аналітичні матеріали ТОВ «Агродар-Україна», наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, а також результати власних розрахунків автора.

Наукова новизна дослідження полягає у:

- комплексному поєднанні соціально-психологічних теорій із практичними управлінськими інструментами в контексті агропромислового підприємства;
- розробці адаптованої моделі оцінювання впливу соціально-психологічних чинників на мотивацію та продуктивність персоналу;
- формулюванні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності соціально-психологічного управління персоналом, що базуються на емпіричних даних аналізу діяльності ТОВ «Агродар-Україна».

Апробація результатів. Основні положення та висновки магістерської роботи розглядалися і обговорювалися на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах світових тенденцій і національної практики» (26 листопада 2025 р.), на науково-

практичних семінарах кафедри економіки та управління персоналом Центральноукраїнського інституту МАУП.

Практичне значення даного дослідження полягає у тому, що отримані результати можуть бути використані для оптимізації роботи служби управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна», зокрема:

- для покращення системи оцінювання мотивації працівників із врахуванням соціально-психологічних чинників;
- для розробки рекомендацій щодо підвищення рівня внутрішньої комунікації, сприяння створенню більш сприятливого соціально-психологічного клімату;
- для формування практичних заходів адаптації нових співробітників, які дозволять підвищити ефективність їхньої інтеграції в колектив;
- для удосконалення кадрової політики підприємства з поглибленим врахуванням психологічних потреб персоналу, що сприятиме зниженню плинності кадрів та підвищенню продуктивності праці.

На рівні теорії результати дослідження сприятимуть розширенню наукового осмислення соціально-психологічних аспектів управління персоналом у контексті українських підприємств, що створить передумови для подальших емпіричних досліджень у галузі економіки праці та організаційної поведінки.

Структура кваліфікаційної роботи відповідає поставленій меті та завданням і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади соціально-психологічного управління персоналом. У другому розділі проведено аналіз аналіз соціально-психологічних аспектів управління персоналом на підприємстві. Третій розділ присвячено розробці шляхів вдосконалення соціально-психологічного управління персоналом в організації.

Кваліфікаційна робота викладена на 78 сторінках комп'ютерного тексту, містить __ рисунків, __ таблиць, 7 додатків. Список використаних джерел містить 80 найменувань на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

1.1. Соціально-психологічна природа управління персоналом у системі сучасної економіки організації

Управління персоналом у сучасних організаціях є багатовимірним явищем, що поєднує економічні, соціальні й психологічні аспекти. Соціально-психологічна природа цього процесу полягає у вивченні не лише раціональних економічних механізмів стимулювання праці, а й у глибокому розумінні мотиваційних структур, міжособистісної взаємодії, соціальних норм та колективної динаміки, які визначають поведінку працівників і впливають на ефективність діяльності організації в цілому [1; 2; 3]. У контексті аграрного бізнесу такі аспекти набувають особливої ваги у зв'язку з високою залежністю продуктивності праці від клімату в колективі, умов праці та стійкості трудових відносин [4; 5].

Соціально-психологічні характеристики персоналу визначаються сукупністю потреб, цінностей, мотиваційних домінант, що формуються в процесі соціалізації та трудової діяльності. Вони впливають на ступінь залученості працівників у виконання виробничих завдань, їхню адаптацію до змін, рівень конфліктності та здатність до співпраці [6, С. 112-113]. У межах цієї сукупності закономірно виділяють такі складові:

- мотиви і потреби працівників;
- спосіб взаємодії у групі;
- соціальні ролі й очікування;
- емоційний клімат;
- ціннісні установки та організаційна культура.

Таке розмежування дозволяє перейти від абстрактних понять до операціоналізованих категорій дослідження й розробити практично застосовні моделі управління.

Таблиця 1.1

**Основні складові соціально-психологічної природи управління персоналом
та їхній зміст**

Складова	Зміст	Соціально-психологічний ефект
Мотиви і потреби	Внутрішні стимулювання працівників до діяльності	Визначають ступінь залученості в роботу та рівень продуктивності
Спосіб взаємодії в групі	Форми комунікацій та співробітництва	Впливає на якість командної роботи, згуртованість
Соціальні ролі	Очікування поведінки членів колективу	Сприяють формуванню стабільних робочих відносин
Емоційний клімат	Переважаючий емоційний фон у групі	Визначає рівень стресу та задоволення роботою
Ціннісні установки	Система пріоритетів працівника	Уточнює відповідність індивідуальних цілей організаційним

Джерело: сформовано на основі [1-7]

Таблиця 1.1 систематизує ключові компоненти соціально-психологічної природи управління персоналом, окреслюючи їхній зміст та вплив на поведінку працівників. Таке систематичне представлення дозволяє орієнтувати управлінську практику на конкретні механізми впливу, що сприяє підвищенню ефективності персоналу [1; 4].

Ці складові можуть бути використані для розробки діагностичних інструментів оцінювання персоналу (наприклад, опитувальників мотивації чи клімат-адаптованих анкет) та адаптації кадрової політики з урахуванням соціально-психологічних характеристик колективу [3; 6].

У практиці аграрних організацій застосування соціально-психологічних механізмів управління відображається у впровадженні програм мотивації, побудові ефективних комунікаційних структур, адаптації новоприйнятих працівників, формуванні корпоративної культури, яка поєднує економічні стимули та психологічну підтримку. Це особливо важливо для:

- українських агрохолдингів, таких як ТОВ “Кернел”, ТОВ “МХП” (група компаній «Миронівський хлібопродукт»), де впроваджено системи оцінювання та навчання персоналу з урахуванням соціально-психологічних аспектів [4; 5];
- іноземних аграрних корпорацій, таких як Bayer Crop Science, John Deere та Syngenta, які широко практикують мультикультурні команди, програми розвитку лідерства та соціально-корпоративні ініціативи, що сприяють стабільній мотивації та адаптації працівників [7; 8].

Таблиця 1.2

Приклади застосування соціально-психологічних практик у сучасних аграрних компаніях

Компанія	Соціально-психологічна практика	Ефект
ТОВ “Кернел” (Україна)	Програми соціальної підтримки працівників	Підвищення лояльності та зниження плинності кадрів
ТОВ “МХП” (Україна)	Корпоративні тренінги й розвиток команд	Покращення комунікації та зниження конфліктності
Bayer Crop Science (Німеччина)	Менторські програми та тренінги з лідерства	Підвищення адаптивності та професійного зростання
John Deere (США)	Індивідуальні плани розвитку та оцінювання компетенцій	Зростання продуктивності та задоволення працею
Syngenta (Швейцарія)	Програми корпоративної соціальної відповідальності	Поліпшення іміджу та зміцнення корпоративної культури

Джерело: сформовано на основі [4; 5; 7; 8]

Таблиця 1.2 демонструє, як різні аграрні компанії застосовують соціально-психологічні практики для вирішення конкретних управлінських задач. Вона ілюструє, що інвестування в людський капітал через психологічно орієнтовані програми є ефективним інструментом підвищення продуктивності та конкурентоспроможності.

Соціально-психологічна природа управління персоналом передбачає інтеграцію економічних та психологічних елементів, що забезпечують повноту

розуміння поведінки працівників у трудовому колективі. Основні складові цієї природи (мотиви, міжособистісні взаємодії, емоційний клімат, цінності) визначають ефективність трудової діяльності й є предметом цілеспрямованого управлінського впливу [1; 2; 6]. Практичні приклади українських і зарубіжних аграрних компаній свідчать про те, що застосування соціально-психологічних практик сприяє підвищенню лояльності працівників, покращенню комунікацій і зростанню продуктивності [4; 5; 7; 8].

1.2. Психологічні чинники поведінки персоналу та їх вплив на економічні результати діяльності підприємства

Поведінка персоналу є ключовою категорією організаційної науки, оскільки саме через поведінкові патерни працівників реалізуються стратегічні й тактичні цілі підприємства. Психологічні чинники поведінки персоналу виступають внутрішніми детермінантами, що визначають рівень мотивації, ступінь залученості, здатність до адаптації, комунікативну ефективність та продуктивність праці. У контексті сучасної аграрної економіки вони стають особливо значущими, оскільки сільськогосподарські підприємства функціонують у середовищі підвищеної невизначеності, сезонного навантаження та кадрового обмеження [1; 2; 3].

Психологічні чинники поведінки умовно поділяють на мотиваційні, когнітивні, емоційно-афективні та соціально-комунікативні. Взаємодія цих чинників не лише формує поведінкові прояви персоналу, але й опосередковано впливає на економічні результати діяльності підприємства: продуктивність праці, оборотність виробничих циклів, рівень браку, плинність кадрів, витрати на адаптацію та навчання [4; 5]. Системне розуміння цих зв'язків дозволяє розробляти дієві HR-стратегії, що сприяють оптимізації економічних показників організації.

У подальшому тексті приведено систематизацію психологічних чинників поведінки персоналу та їхній вплив на економічні результати підприємства (Таблиця 1.3), а також взаємозв'язок цих чинників із ключовими показниками ефективності (Таблиця 1.4).

Таблиця 1.3

Основні психологічні чинники поведінки персоналу та вплив на економічні результати

Психологічний чинник	Суть чинника	Основний механізм впливу	Вплив на економічні результати
Мотивація	рівень внутрішнього стимулу до праці	формує бажання досягати високих результатів	підвищує продуктивність праці, знижує витрати на контроль
Спосіб комунікації	стиль обміну інформацією в колективі	впливає на узгодженість дій, швидкість прийняття рішень	скорочує час виконання задач, знижує витрати
Психологічна адаптація	здатність пристосовуватися до умов праці	зменшує стресові реакції, конфлікти	знижує плинність кадрів, витрати на навчання
Емоційний стан	рівень емоційної стабільності	впливає на концентрацію та якість виконання	підвищує рівень продуктивності, якість продукту

Джерело: сформовано на основі [1]; [2]; [9]; [10]

Таблиця 1.3 демонструє, що психологічні чинники поведінки персоналу прямо впливають на економічні компоненти функціонування підприємства. Так, мотивація визначає, наскільки співробітники схильні виконувати завдання результативно, що відображається у продуктивності праці. Комунікаційні стилі впливають на узгодженість операцій, що позначається на тривалості виробничих циклів та витратах часу [1; 3]. Психологічна адаптація та

емоційний стан зумовлюють поведінкові моделі, що впливають на якість виконання робіт, рівень браку та оборотність кадрів [2; 5].

У практиці HR-менеджменту та управління персоналом такі знання застосовують для розробки програм мотивації (наприклад, бонусних систем з урахуванням психологічних профілів), тренінгів з комунікацій, адаптаційних програм для нових співробітників та механізмів психологічної підтримки.

Таблиця 1.4

Взаємозв'язок психологічних чинників та ключових показників ефективності (KPI)

Психологічний чинник	KPI, що залежить від чинника	Очікувана динаміка KPI при позитивному впливі
Мотивація	Продуктивність праці	↑ ефективність виробітку
Комунікація	Тривалість циклу виконання	↓ тривалість операцій
Психологічна адаптація	Плинність кадрів	↓ рівень плинності
Емоційний стан	Якість продукту	↑ відповідність стандартам

Джерело: розроблено на основі [11; 12; 13]

Таблиця 1.4 демонструє, як саме психологічні чинники корелюють із кількісними та якісними KPI підприємства. Наприклад, мотивація має позитивний вплив на продуктивність праці, що прямо позначається на обсягах виробітку. Комунікації, що працюють ефективно, забезпечують скорочення тривалості виконання операцій, що знижує операційні витрати [3; 8].

HR-аналітика на підприємстві може використовувати ці зв'язки як основу для оцінювання ефективності інтервенцій (наприклад, перед і після впровадження тренінгів з комунікацій визначати зміну KPI, пов'язаних із тривалістю цих процесів).

Психологічні чинники поведінки персоналу набувають особливої практичної значущості в умовах сучасного аграрного виробництва, що характеризується сезонністю робіт, підвищеним фізичним та емоційним навантаженням, а також необхідністю чіткої координації дій між структурними

підрозділами. У таких умовах ефективність управління персоналом дедалі більше залежить не лише від економічних стимулів, а й від урахування індивідуально-психологічних особливостей працівників, рівня їхньої мотивації, адаптації та соціальної взаємодії в колективі [1; 9; 10].

Аналіз практики діяльності провідних українських аграрних підприємств підтверджує значний вплив соціально-психологічних чинників на результати господарської діяльності. Так, у ТОВ «Кернел» впровадження диференційованих мотиваційних систем, що враховують індивідуальні психологічні профілі працівників, сприяло зростанню продуктивності праці в сезонні періоди та підвищенню рівня залученості персоналу у виробничі процеси [4]. Це свідчить про ефективність персоналізованого підходу до мотивації, який дозволяє зменшити втому та професійне вигорання працівників у періоди пікових навантажень.

Подібні результати демонструє і група компаній «МХП», де активне використання внутрішніх комунікаційних платформ, регулярних зворотних зв'язків та адаптаційних тренінгів сприяло зниженню рівня конфліктності в колективах і підвищенню міжвідділової взаємодії [5]. Застосування таких інструментів дозволило не лише оптимізувати інформаційні потоки, а й сформувати більш згуртоване організаційне середовище, що позитивно вплинуло на швидкість прийняття управлінських рішень та якість їх реалізації.

Перехід до аналізу зарубіжного досвіду дозволяє простежити універсальний характер впливу психологічних чинників на ефективність аграрних компаній. Зокрема, AGCO Corporation (США) впровадила комплексні програми психологічної підтримки персоналу та тренінги з розвитку міжособистісних навичок, що призвело до скорочення тривалості виробничих циклів і підвищення якості продукції [14]. Це підтверджує тезу про те, що інвестиції у розвиток психологічних компетентностей персоналу мають безпосередній економічний ефект.

Аналогічний підхід застосовує Deere & Company (США), де стратегічний фокус на психологічному благополуччі співробітників, формуванні культури

довіри та підтримки сприяв зниженню плинності кадрів і покращенню показників якості складання техніки [15]. Такий досвід свідчить, що стабільність кадрового складу та висока якість продукції є результатом цілеспрямованої роботи з соціально-психологічними аспектами управління персоналом.

Систематизуємо наведений текст у форматі «компанія - психологічний інструмент - економічний ефект» (Таблиця 1.5).

Таблиця 1.5

Вплив психологічних інструментів управління персоналом на економічні результати аграрних компаній

Компанія	Психологічний інструмент управління персоналом	Соціально-психологічний ефект	Економічний ефект
ТОВ «Кернел» (Україна)	Диференційовані мотиваційні системи з урахуванням індивідуальних психологічних профілів	Підвищення залученості, зниження втрати в сезонні періоди	Зростання продуктивності праці в пікові сезони
Група компаній «МХП» (Україна)	Внутрішні комунікаційні платформи, адаптаційні та командні тренінги	Зниження конфліктності, покращення міжвідділової взаємодії	Прискорення управлінських рішень, підвищення ефективності координації
AGCO Corporation (США)	Програми психологічної підтримки, тренінги з міжособистісних навичок	Зростання психологічної стійкості персоналу, покращення командної взаємодії	Скорочення виробничих циклів, підвищення якості продукції
Deere & Company (США)	Стратегія психологічного благополуччя, культура довіри та підтримки	Зменшення емоційного виснаження, підвищення лояльності персоналу	Зниження плинності кадрів, покращення показників якості виробництва

Джерело: розроблено на основі персоналом [4; 5; 9; 10; 14; 15]

Таким чином, аналіз практики українських і зарубіжних аграрних компаній підтверджує, що психологічні чинники поведінки персоналу є вагомим детермінантом продуктивності праці, якості виробничих процесів та ефективності управління загалом. Врахування індивідуальних психологічних особливостей працівників, розвиток внутрішніх комунікацій, підтримка психологічного благополуччя та формування сприятливого соціально-психологічного клімату дозволяють аграрним підприємствам досягати стійких економічних результатів і підвищувати конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Саме ці підходи доцільно розглядати як основу для подальшого вдосконалення системи управління персоналом вітчизняних аграрних підприємств.

1.3. Соціально-психологічний клімат колективу як фактор ефективності управлінських рішень

Соціально-психологічний клімат колективу є інтегральною характеристикою внутрішнього середовища організації, що відображає систему міжособистісних відносин, домінуючі емоційні стани, рівень довіри, згуртованості та задоволеності працівників умовами праці. У сучасній теорії управління персоналом соціально-психологічний клімат розглядається не як вторинний або допоміжний чинник, а як ключовий детермінант якості управлінських рішень і результативності їх реалізації [1; 3; 6; 9].

З позицій організаційної психології управлінське рішення не є виключно раціональним актом, воно реалізується через поведінку людей, які сприймають, інтерпретують і виконують управлінські впливи відповідно до наявного соціально-психологічного контексту [8; 10]. За несприятливого клімату навіть обґрунтовані з економічної точки зору рішення можуть не досягати очікуваного ефекту через опір персоналу, низький рівень довіри до керівництва, приховані конфлікти або емоційне вигорання [2; 13].

У межах аграрних підприємств значущість соціально-психологічного клімату посилюється специфікою галузі: сезонністю робіт, високою інтенсивністю фізичної та управлінської праці, залежністю результатів від командної взаємодії та дисципліни [4; 5]. Це зумовлює потребу в системному аналізі складових клімату та його впливу на ефективність управлінських рішень.

Таблиця 1.6

Основні складові соціально-психологічного клімату та їх вплив на управлінські рішення

Складова клімату	Характеристика	Вплив на управлінські рішення
Рівень довіри	Ступінь відкритості та взаємної підтримки	Підвищує прийняття рішень і готовність до змін
Згуртованість колективу	Єдність цілей і цінностей	Полегшує координацію та реалізацію рішень
Емоційний фон	Домінуючі емоції в колективі	Впливає на швидкість і якість виконання
Рівень конфліктності	Частота та характер конфліктів	Може блокувати управлінські ініціативи
Справедливість управління	Сприйняття рішень як чесних	Формує лояльність і дисципліну

Джерело: розроблено на основі [1; 3; 6; 9; 17]

Як показано в Таблиці 1.6, соціально-психологічний клімат безпосередньо впливає на всі етапи управлінського циклу — від ухвалення рішення до його практичної реалізації. Високий рівень довіри та згуртованості знижує трансакційні витрати управління, тоді як підвищена конфліктність або негативний емоційний фон створюють латентний опір навіть формально підтримуваним рішенням [6; 9].

Практичне використання цієї систематизації полягає в тому, що керівництво може діагностувати стан клімату перед упровадженням

стратегічних або організаційних змін і відповідно коригувати стиль управління, комунікації та темп реалізації рішень.

Соціально-психологічний клімат також впливає на економічну результативність управлінських рішень, що проявляється через зміну показників продуктивності праці, плинності кадрів, рівня браку та витрат на контроль і координацію [9; 10; 11]. Цей взаємозв'язок узагальнено в Таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Вплив соціально-психологічного клімату на економічну ефективність управлінських рішень

Параметр клімату	Управлінський ефект	Економічний результат
Позитивний клімат	Швидке прийняття рішень	Зростання продуктивності
Висока довіра	Зниження потреби в контролі	Скорочення управлінських витрат
Низька конфліктність	Стабільність виконання	Зменшення втрат і простоїв
Психологічна безпека	Ініціативність персоналу	Підвищення інноваційності

Джерело: розроблено на основі [10; 11; 16; 18]

Таблиця 1.7 демонструє, що соціально-психологічний клімат виступає економічно значущим чинником, оскільки через нього управлінські рішення трансформуються в конкретні фінансові та виробничі результати. Позитивний клімат створює умови для самоорганізації колективу, тоді як негативний – підвищує витрати на адміністрування та контроль [10; 11].

Зазначені залежності можуть бути використані як аналітична основа для HR-аудиту та оцінювання ефективності управлінських практик на підприємстві.

У сучасних аграрних компаніях управління соціально-психологічним кліматом дедалі частіше розглядається не як допоміжний елемент кадрової політики, а як складова системи стратегічного менеджменту. Це зумовлено зростанням складності організаційних процесів, сезонністю виробництва та

підвищеною залежністю результатів діяльності від узгодженості дій персоналу. В таких умовах якість управлінських рішень значною мірою визначається рівнем довіри, психологічної стабільності та соціальної взаємодії в трудових колективах [9; 17].

Звернення до практики провідних українських аграрних компаній дозволяє простежити чітку тенденцію до інтеграції соціально-психологічних інструментів у стратегічне управління. Так, компанія Kernel реалізує системні програми внутрішніх комунікацій і залучення персоналу, спрямовані на підвищення рівня інформованості працівників і довіри до управлінських рішень, особливо в періоди пікових сезонних навантажень [4]. Такий підхід дозволяє мінімізувати опір змінам, підвищити дисципліну виконання завдань і забезпечити стабільність виробничих процесів навіть за умов підвищеного стресового навантаження.

Подібний стратегічний вектор простежується і в діяльності групи компаній «МХП», де особлива увага приділяється розвитку корпоративної культури та практик соціальної відповідальності. Ці інструменти спрямовані на формування стабільного психологічного клімату, що створює сприятливі умови для реалізації управлінських рішень без суттєвих соціальних ризиків на виробничих майданчиках [5]. У результаті зростає узгодженість дій між рівнями управління та знижується ймовірність управлінських помилок, пов'язаних із людським фактором.

Перехід до аналізу зарубіжного досвіду свідчить про ще глибшу інституціоналізацію соціально-психологічних підходів у системі стратегічного менеджменту. Зокрема, AGCO Corporation інтегрує показники психологічного клімату безпосередньо в систему оцінювання ефективності менеджменту, що дозволяє підвищувати якість управлінських рішень у багатонаціональних командах та враховувати культурні й поведінкові відмінності персоналу [14]. Такий підхід забезпечує більш гнучке управління складними організаційними структурами та знижує ризики деструктивних конфліктів.

Аналогічну орієнтацію демонструє Deere & Company, яка робить стратегічний акцент на психологічній безпеці та залученості працівників. Формування середовища, в якому співробітники відчують підтримку та можливість відкрито висловлювати ідеї, сприяє стабільності реалізації стратегічних рішень і водночас зниженню плинності кадрів [15]. У довгостроковій перспективі це підвищує інституційну стійкість компанії та її конкурентні позиції на глобальному ринку.

Нижче подано порівняльну аналітичну таблицю у форматі «компанія – стратегічний інструмент – управлінський ефект» (Таблиця 1.8).

Таблиця 1.8

Інтеграція управління соціально-психологічним кліматом у систему стратегічного менеджменту аграрних компаній

Компанія	Стратегічний інструмент управління соціально-психологічним кліматом	Управлінський ефект
Kernel (Україна)	Програми внутрішніх комунікацій і залучення персоналу в періоди пікових сезонних навантажень	Підвищення довіри до управлінських рішень, зниження опору змінам, стабільність виконання виробничих завдань
МХП (Україна)	Розвиток корпоративної культури та практик корпоративної соціальної відповідальності	Формування стабільного психологічного клімату, підвищення узгодженості управлінських рішень на виробничих майданчиках
AGCO Corporation (США)	Інтеграція показників психологічного клімату в систему оцінювання ефективності менеджменту	Підвищення якості управлінських рішень у багатонаціональних командах, зниження міжкультурних і поведінкових ризиків
Deere & Company (США)	Стратегічний фокус на психологічній безпеці та залученості працівників	Стабільність реалізації стратегічних рішень, зниження плинності кадрів, підвищення організаційної стійкості

Джерело: розроблено на основі [4; 5; 9; 14; 15; 17]

Порівняльний аналіз практик управління соціально-психологічним кліматом у вітчизняних і зарубіжних аграрних компаніях свідчить, що відповідні інструменти дедалі частіше набувають стратегічного характеру. Внутрішні комунікації, корпоративна культура, психологічна безпека та системне врахування психологічних показників у діяльності менеджменту виступають чинниками підвищення якості управлінських рішень і зниження соціальних ризиків у процесі їх реалізації.

Отже, управління соціально-психологічним кліматом перестає бути суто операційною функцією кадрової служби й трансформується у важливий елемент стратегічного менеджменту, що забезпечує стабільність функціонування аграрних підприємств, підвищення їх адаптивності та довгострокову конкурентоспроможність. Отримані узагальнення підтверджують доцільність подальшого теоретичного та прикладного дослідження соціально-психологічних чинників у системі управління персоналом організації.

Таким чином, соціально-психологічний клімат колективу є системоутворюючим чинником ефективності управлінських рішень, оскільки визначає готовність персоналу сприймати, підтримувати та реалізовувати управлінські впливи. Його позитивний стан знижує управлінські витрати, підвищує продуктивність і сприяє стабільності організаційного розвитку, тоді як негативний клімат здатний нівелювати економічну доцільність навіть раціонально обґрунтованих рішень [1; 9; 10]. Практика українських та іноземних аграрних компаній підтверджує, що цілеспрямоване управління соціально-психологічним кліматом є необхідною умовою підвищення ефективності економіки підприємства та менеджменту в сучасних умовах.

1.4. Методи та інструменти соціально-психологічного впливу в системі управління персоналом

У сучасних організаціях соціально-психологічний вплив розглядається як цілеспрямований управлінський процес формування бажаної поведінки персоналу шляхом використання нематеріальних, поведінкових і комунікативних інструментів. На відміну від адміністративних і суто економічних методів, соціально-психологічні методи орієнтовані на внутрішню мотивацію, цінності, установки, емоційні стани та міжособистісні взаємодії працівників, що зумовлює їхню довгострокову ефективність [1; 6; 9; 10].

У системі управління персоналом такі методи виконують подвійну функцію: з одного боку, вони забезпечують узгодження індивідуальних і організаційних цілей, а з іншого — створюють сприятливе соціально-психологічне середовище для реалізації управлінських рішень [16; 17]. Для аграрних підприємств, які характеризуються територіально розосередженими підрозділами, сезонністю робіт і високою залежністю результатів від командної взаємодії, застосування соціально-психологічних інструментів є особливо важливим [4; 5].

Таблиця 1.9

Основні методи соціально-психологічного впливу в управлінні персоналом

Метод	Сутність методу	Механізм впливу	Управлінський ефект
Переконання	Аргументований вплив на свідомість	Формування усвідомленої підтримки рішень	Підвищення лояльності та відповідальності
Соціальне стимулювання	Визнання, статус, моральні заохочення	Активація внутрішньої мотивації	Зростання залученості
Соціальні норми	Закріплення очікуваних моделей поведінки	Регуляція поведінки через групові стандарти	Стабільність і дисципліна

Метод	Сутність методу	Механізм впливу	Управлінський ефект
Приклад керівника	Моделювання поведінки	Наслідування авторитету	Підвищення довіри
Психологічна підтримка	Консультування, зворотний зв'язок	Зниження напруженості й опору	Стійкість до змін

Джерело: розроблено на основі [1; 6; 9; 17]

Як видно з Таблиці 1.9, соціально-психологічні методи впливу мають непрямий, але глибокий ефект на поведінку персоналу. Вони не примушують до виконання рішень, а формують внутрішню готовність до співпраці, що суттєво знижує трансакційні витрати управління та опір змінам [9; 10; 17].

На практиці ці методи застосовуються через внутрішні комунікації, систему нематеріального заохочення, регулярний зворотний зв'язок, наставництво та формування корпоративних цінностей.

Поряд із методами важливу роль відіграють конкретні інструменти соціально-психологічного впливу, які забезпечують їх операціоналізацію в управлінській практиці. До таких інструментів належать тренінги, коучинг, командні сесії, оцінювання клімату, інструменти залученості персоналу та механізми розвитку лідерства [10; 18; 19].

Таблиця 1.10 демонструє, що інструменти соціально-психологічного впливу мають чітко вимірювані наслідки для економічної ефективності підприємства. Зокрема, командні тренінги та менторство знижують витрати на адаптацію персоналу, тоді як коучинг керівників сприяє ухваленню більш зважених управлінських рішень [16; 18].

Зазначені соціально-психологічні інструменти можуть і мають бути системно інтегровані в HR-стратегію підприємства як ключові елементи розвитку персоналу та формування організаційної культури. Така інтеграція дозволяє поєднати індивідуальний розвиток працівників із цілями організації, підвищуючи якість управлінських рішень і стійкість управлінських процесів у

довгостроковій перспективі. У сучасних аграрних компаніях це набуває особливої актуальності з огляду на сезонність виробництва, децентралізовану структуру управління та зростаючу складність координації робіт.

Таблиця 1.10

**Інструменти соціально-психологічного впливу
та результати їх застосування**

Інструмент	Сфера застосування	Очікуваний ефект	Економічний результат
Тренінги командної взаємодії	Робочі групи, бригади	Покращення координації	Зростання продуктивності
Коучинг керівників	Менеджмент	Усвідомлене лідерство	Підвищення якості рішень
Оцінювання клімату	Уся організація	Виявлення проблемних зон	Зниження плинності кадрів
Менторство	Нові працівники	Прискорення адаптації	Скорочення витрат на навчання
Зворотний зв'язок	Персонал і керівники	Корекція поведінки	Підвищення ефективності

Джерело: розроблено на основі [10; 16; 18; 19]

Практика українських аграрних компаній демонструє результативність такого підходу. Зокрема, Kernel активно використовує програми розвитку лідерства та внутрішні комунікаційні платформи, що сприяють формуванню управлінських компетентностей на рівні виробничих підрозділів і підсилюють прийняття управлінських рішень без надмірної централізації [4]. У результаті зростає оперативність реагування на виробничі виклики та підвищується відповідальність лінійних керівників за результати діяльності.

Схожий, але більш системно інституціоналізований підхід реалізує МХП, де впроваджено інструменти регулярного оцінювання соціально-психологічного клімату, а також менторські програми для підтримки професійного та особистісного розвитку працівників [5]. Поєднання

діагностики клімату з наставництвом дозволяє не лише своєчасно виявляти проблемні зони в колективах, а й знижувати плинність кадрів, забезпечуючи стабільність управлінських процесів і спадковість управлінських рішень.

Перехід до аналізу зарубіжного досвіду засвідчує, що інтеграція соціально-психологічних інструментів у HR-стратегію є глобальною управлінською тенденцією. Так, AGCO Corporation активно застосовує коучинг і тренінги міжкультурної взаємодії для управління міжнародними командами, що дозволяє підвищувати якість стратегічних рішень у складному багатокультурному середовищі [14]. Це знижує ризики непорозумінь, пов'язаних із культурними відмінностями, та підвищує ефективність реалізації глобальних управлінських ініціатив.

Аналогічний стратегічний фокус демонструє Deere & Company, яка інвестує значні ресурси в програми психологічної безпеки та розвитку команд [15; 16]. Формування середовища, у якому працівники можуть відкрито висловлювати ідеї та зауваження без страху негативних наслідків, сприяє зниженню ризиків управлінських помилок і підвищенню ефективності реалізації управлінських рішень на всіх рівнях організації.

Досвід українських і зарубіжних аграрних компаній підтверджує, що соціально-психологічні інструменти управління персоналом, інтегровані в HR-стратегію, виступають важливим чинником підвищення якості управлінських рішень і стабільності організаційних процесів. Програми розвитку лідерства, менторство, коучинг, оцінювання психологічного клімату та формування психологічної безпеки забезпечують не лише зростання ефективності управління, а й сприяють сталому розвитку організаційної культури. Це обґрунтовує доцільність подальшого використання й адаптації зазначених інструментів у практиці управління персоналом аграрних підприємств, зокрема в межах розробки рекомендацій для конкретних суб'єктів господарювання.

Нижче подано структуровану аналітичну таблицю у форматі «інструмент – HR-ціль – управлінський результат», узагальнену на основі практики українських і зарубіжних аграрних компаній.

Таблиця 1.11

**Соціально-психологічні інструменти HR-стратегії та їх вплив на
управлінські результати в аграрних компаніях**

Соціально-психологічний інструмент	HR-ціль впровадження	Управлінський результат	Компанія
Програми розвитку лідерства	Формування управлінських компетентностей, розвиток відповідальності лінійних керівників	Підвищення якості управлінських рішень на рівні виробничих підрозділів, зростання оперативності управління	Kernel
Внутрішні комунікаційні платформи	Підвищення інформованості та залученості персоналу	Зростання довіри до управлінських рішень, зниження опору організаційним змінам	Kernel
Оцінювання соціально-психологічного клімату	Раннє виявлення соціальних і психологічних ризиків у колективах	Стабільність управлінських процесів, зниження конфліктності та плинності кадрів	МХП
Менторські програми	Професійна адаптація та розвиток персоналу, передача управлінського досвіду	Підвищення спадковості управлінських рішень, збереження управлінської пам'яті організації	МХП
Коучинг керівників	Розвиток управлінського мислення та рефлексії	Підвищення обґрунтованості стратегічних рішень, зниження управлінських помилок	AGCO Corporation
Тренінги міжкультурної взаємодії	Підвищення ефективності роботи міжнародних команд	Поліпшення координації та якості рішень у багатонаціональному середовищі	AGCO Corporation
Програми психологічної безпеки	Створення безпечного середовища для висловлення ідей і зворотного зв'язку	Зниження ризиків управлінських помилок, підвищення якості реалізації рішень	Deere & Company

Соціально-психологічний інструмент	HR-ціль впровадження	Управлінський результат	Компанія
Командний розвиток (team development)	Підвищення згуртованості та взаємної відповідальності	Стабільність реалізації стратегічних рішень, зниження плинності кадрів	Deere & Company

Джерело: розроблено на основі [4; 5; 9; 10; 14-16].

Проведена систематизація свідчить, що соціально-психологічні інструменти, інтегровані в HR-стратегію аграрних компаній, виконують не лише підтримувальну, а й стратегічну управлінську функцію. Програми розвитку лідерства, менторство, коучинг, оцінювання соціально-психологічного клімату та формування психологічної безпеки забезпечують досягнення ключових HR-цілей — залученість, стабільність, професійний розвиток персоналу і водночас безпосередньо впливають на якість, стабільність та результативність управлінських рішень.

Інтеграція соціально-психологічних інструментів у систему управління персоналом є необхідною умовою підвищення ефективності стратегічного менеджменту аграрних підприємств і створює передумови для їх сталого розвитку в умовах динамічного та ризиконасиченого зовнішнього середовища.

Отже, методи та інструменти соціально-психологічного впливу є необхідним елементом сучасної системи управління персоналом, оскільки забезпечують глибинний, стійкий вплив на поведінку працівників і ефективність управлінських рішень. Їх застосування дозволяє поєднати економічну доцільність управління з людським виміром організаційної діяльності, знижуючи опір змінам і підвищуючи залученість персоналу. Таким чином, практика українських і міжнародних аграрних компаній підтверджує, що інтеграція соціально-психологічних методів у HR-стратегію є передумовою довгострокової конкурентоспроможності підприємства [4; 5; 14; 16].

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз соціально-психологічних аспектів управління персоналом у системі сучасної економіки організації. Проведене дослідження дозволило сформулювати цілісне уявлення про роль людського чинника як ключового ресурсу забезпечення ефективності управлінських рішень та економічних результатів діяльності підприємства.

У підрозділі 1.1 встановлено, що соціально-психологічна природа управління персоналом полягає у взаємодії економічних, соціальних і психологічних детермінант, які формують поведінку працівників у трудовому колективі. Обґрунтовано, що управління персоналом не може обмежуватися адміністративними чи матеріальними інструментами, оскільки ефективність праці значною мірою залежить від мотиваційних установок, міжособистісних відносин, емоційного клімату та організаційної культури. Соціально-психологічні характеристики персоналу визначають рівень залученості працівників, їх готовність до співпраці, адаптації до змін і сприйняття управлінських впливів.

У підрозділі 1.2 доведено, що психологічні чинники поведінки персоналу (мотивація, комунікація, психологічна адаптація, емоційний стан) мають безпосередній і опосередкований вплив на економічні результати діяльності підприємства. З'ясовано, що через поведінкові механізми ці чинники впливають на продуктивність праці, плинність кадрів, рівень браку, тривалість виробничих циклів і витрати на управління. Обґрунтовано доцільність використання психологічних показників як елементів системи оцінювання ефективності управління персоналом, що дозволяє поєднати економічні КРІ з характеристиками поведінки працівників.

У підрозділі 1.3 визначено соціально-психологічний клімат колективу як системоутворюючий фактор ефективності управлінських рішень. Доведено, що позитивний клімат підвищує рівень довіри до керівництва, знижує опір змінам, сприяє швидшій і якіснішій реалізації управлінських рішень, а також зменшує

трансакційні витрати управління. Водночас несприятливий клімат здатний нівелювати економічну доцільність навіть раціонально обґрунтованих управлінських рішень. Практика сучасних українських та іноземних аграрних компаній підтверджує, що цілеспрямоване управління соціально-психологічним кліматом є необхідною умовою стабільності та результативності менеджменту.

У підрозділі 1.4 систематизовано методи та інструменти соціально-психологічного впливу в управлінні персоналом і обґрунтовано їх значення для формування бажаної поведінки працівників. Встановлено, що такі методи, як переконання, соціальне стимулювання, приклад керівника, формування соціальних норм і психологічна підтримка, забезпечують довгостроковий ефект управлінського впливу, оскільки апелюють до внутрішніх мотивів і цінностей персоналу. Інструменти соціально-психологічного впливу (тренінги, коучинг, менторство, оцінювання клімату, системи зворотного зв'язку) виступають дієвими засобами підвищення якості управлінських рішень і економічної ефективності організації.

Узагальнюючи результати першого розділу, можна зробити висновок, що соціально-психологічні аспекти управління персоналом є невід'ємною складовою сучасної системи управління підприємством, особливо в аграрному секторі економіки, де результативність діяльності значною мірою залежить від узгоджених дій колективу, довіри до керівництва та стабільності трудових відносин. Теоретичні положення, сформульовані в розділі 1, створюють методологічну основу для подальшого аналізу практики управління персоналом на конкретному підприємстві та розроблення обґрунтованих рекомендацій щодо її вдосконалення у наступних розділах кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТОВ «АГРОДАР-УКРАЇНА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства та особливості кадрової політики

ТОВ «Агродар-Україна» є агропромисловим підприємством України з багаторічним досвідом функціонування в умовах трансформаційної економіки. Підприємство здійснює господарську діяльність у сфері рослинництва, тваринництва, переробки сільськогосподарської продукції, логістики та торгівлі, що забезпечує йому диверсифіковану модель розвитку та підвищену стійкість до ринкових коливань.

Метою діяльності підприємства є досягнення стабільного виробництва зернових і технічних культур високої якості, оптимізація виробничих витрат, забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Таблиця 2.1

Реєстраційно-правова характеристика ТОВ «Агродар-Україна»

Показник	Характеристика
Повна назва	Товариство з обмеженою відповідальністю «Агродар-Україна»
Код ЄДРПОУ	06686234
Дата державної реєстрації	14 травня 1993 р.
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Місцезнаходження	м. Кропивницький, Кіровоградська область
Статутний капітал	3 012 437 грн
Керівник	Пацеля Ірина Семенівна
Статус	Зареєстровано, діюче підприємство

Джерело: сформовано на основі [25; 26; 27]

Як свідчать дані таблиці 2.1, підприємство має тривалу історію функціонування (понад 30 років), що є індикатором інституційної стійкості та здатності адаптуватися до змін економічного, податкового та регуляторного середовища. Розмір статутного капіталу відповідає рівню середніх аграрних підприємств регіону, що створює належну фінансову базу для здійснення виробничої та кадрової політики.

Реєстраційно-правова характеристика підприємства є базовим елементом аналізу його організаційно-економічної діяльності, оскільки визначає правові межі функціонування, форму відповідальності, можливості залучення ресурсів та особливості управління. Відповідно до наведених у таблиці даних, ТОВ «Агродар-Україна» здійснює господарську діяльність у формі товариства з обмеженою відповідальністю, що є однією з найбільш поширених і гнучких організаційно-правових форм в аграрному секторі України.

Повна назва підприємства та його ідентифікація за кодом ЄДРПОУ 06686234 забезпечують однозначне визначення суб'єкта господарювання в системі державних реєстрів, податкового обліку та фінансової звітності. Наявність унікального коду ЄДРПОУ є важливою умовою прозорості діяльності підприємства та його інтеграції в економічні, фінансові й правові відносини з контрагентами, державними органами та фінансовими установами.

Дата державної реєстрації – 14 травня 1993 року свідчить про тривалий період функціонування підприємства на аграрному ринку України. Більше ніж тридцятирічний досвід діяльності дозволяє віднести ТОВ «Агродар-Україна» до стабільних суб'єктів господарювання, які пройшли етапи трансформації економічної системи, зміни форм власності, податкового законодавства та кон'юнктури аграрного ринку. Така тривалість існування є непрямим індикатором адаптивності підприємства до зовнішніх викликів і здатності підтримувати безперервність виробничої діяльності.

Організаційно-правова форма товариства з обмеженою відповідальністю визначає, що учасники підприємства несуть відповідальність за його зобов'язаннями виключно в межах своїх внесків до статутного капіталу. Це

створює сприятливі умови для прийняття управлінських і підприємницьких рішень, знижує особисті ризики власників і водночас стимулює залучення інвестицій та партнерських ресурсів. Для аграрного підприємства така форма є оптимальною, оскільки поєднує гнучкість управління з відносною фінансовою стабільністю.

Місцезнаходження підприємства - місто Кропивницький, Кіровоградська область, має важливе економіко-географічне значення. Регіон характеризується сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами для розвитку рослинництва, наявністю трудових ресурсів аграрного профілю та вигідним логістичним розташуванням у центральній частині України. Це створює об'єктивні передумови для ефективної організації виробничих процесів і формування стабільної кадрової бази.

Розмір статутного капіталу у сумі 3 012 437 грн свідчить про достатній рівень початкової фінансової забезпеченості підприємства для здійснення господарської діяльності. Статутний капітал виконує не лише фінансову, а й гарантійну функцію, слугуючи показником платоспроможності та надійності підприємства для кредиторів і партнерів. Для підприємства аграрного сектору такий обсяг статутного капіталу є типовим для середніх за масштабами виробництва суб'єктів господарювання.

Керівництво підприємством здійснює Пацеля Ірина Семенівна, що відповідає моделі централізованого управління, характерної для товариства з обмеженою відповідальністю. Фігура керівника відіграє ключову роль у формуванні управлінських рішень, реалізації кадрової політики та визначенні стилю управління персоналом, що є особливо важливим у контексті подальшого аналізу соціально-психологічних аспектів управління персоналом.

Статус підприємства як зареєстрованого та діючого підтверджує його активну участь у господарському обороті та відсутність юридичних обмежень щодо здійснення діяльності. Це створює підґрунтя для повноцінного аналізу економічних, організаційних і соціально-психологічних процесів, що відбуваються всередині підприємства.

Отже, реєстраційно-правова характеристика ТОВ «Агродар-Україна» свідчить, що підприємство має стабільний правовий статус, тривалий досвід функціонування, оптимальну організаційно-правову форму та достатній рівень фінансової бази, що створює сприятливі умови для реалізації ефективної кадрової політики й упровадження сучасних методів управління персоналом. Зазначені характеристики формують інституційну основу для подальшого аналізу соціально-психологічного клімату, мотивації персоналу та результативності управлінських рішень у наступних підрозділах кваліфікаційної роботи.

Таблиця 2.2

Основні та додаткові види діяльності ТОВ «Агродар-Україна» (за КВЕД)

Група діяльності	Зміст
Основний КВЕД	01.11 – вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
Рослинництво	допоміжна діяльність у рослинництві, насінництво
Тваринництво	розведення свиней
Переробка	перероблення та консервування фруктів і овочів
Логістика	складське господарство, зберігання продукції
Торгівля	оптова торгівля с/г технікою, посередницька діяльність
Інші види	оренда техніки та нерухомості

Джерело: сформовано на основі [29]

Диверсифікована структура видів діяльності дозволяє підприємству мінімізувати ризики сезонності, знижувати залежність від одного сегмента ринку та формувати багатофункціональну кадрову структуру, у якій поєднуються виробничі, інженерні, логістичні та управлінські компетенції.

Для оцінювання економічного потенціалу підприємства використано типові техніко-економічні показники, що формують уявлення про масштаби, ефективність та структурні особливості діяльності [4].

Таблиця 2.3

Основні техніко-економічні показники ТОВ «Агродар-Україна»

Показник	Значення	Оцінка тенденції
Загальна земельна площа, га	12 500	Середній для агрохолдингів України
Обсяг виробництва зернових культур, т/рік	75 000	Стабільний ріст
Частка експорту продукції, %	38	Висока експортна орієнтація
Виручка за рік, млн грн	980	Позитивна динаміка
Чисельність персоналу, осіб	580	Стабільна
Продуктивність праці (т/особу)	129	Вище середнього по галузі

Джерело: розроблено на основі [4]

Як видно з Таблиці 2.3, ТОВ «Агродар-Україна» має значні виробничі потужності та стабільні показники виручки. Наявність високої частки експорту свідчить про орієнтацію на ринкову конкурентоспроможність. Показник продуктивності праці (виробіток на одного працівника) перевищує середні галузеві значення, що може бути пов'язано із застосуванням сучасних технологій виробництва і мотиваційними механізмами управління персоналом.

Ці показники використовуються для подальшого аналізу кадрової політики підприємства, зокрема при зіставленні ефективності використання персоналу з економічними результатами та розробці HR-стратегій на наступних етапах роботи [9; 10].

Організаційна структура підприємства визначає розподіл повноважень, відповідальності та інформаційні потоки, що сприяє узгодженій реалізації виробничих і управлінських функцій. За сучасними організаційними підходами, структура ТОВ «Агродар-Україна» може бути представлена як функціонально-матрична, що поєднує традиційні підрозділи з міжфункціональними командами з управління проектами (наприклад, сезонні роботи) [9; 27].

Таблиця 2.4

Організаційна структура ТОВ «Агродар-Україна»

Рівень	Основні підрозділи	Функції	Зв'язок із кадровою політикою
Вищий рівень	Виконавчий директор	Стратегічне управління	Визначення HR-стратегії та політик
	Фінансовий відділ	Бюджетування, контроль	Формування стимулів, виплат
Середній рівень	Відділ виробництва	Планування врожаїв	Координація команд, оцінка ефективності
	Відділ маркетингу і збуту	Реалізація продукції	Підтримка мотивації персоналу
	HR-служба	Удосконалення персоналу	Рекрутинг, адаптація, оцінювання
Нижчий рівень	Технологічні бригади	Виконання виробничих операцій	Операційне впровадження HR рішень
	Логістичні підрозділи	Транспорт і зберігання	Гарантування якості виконання

Джерело: розроблено на основі [9; 27]

Модель організаційної структури підприємства показує, що HR-служба знаходиться в середньому ланцюгу управління, що забезпечує її інтеграцію з виробничими і фінансовими функціями. Така побудова сприяє адаптації кадрової політики до реальних виробничих потреб і економічних обмежень [9; 10].

Організаційна структура використовується як інструмент ефективного розподілу повноважень і відповідальності, що створює передумови для цілеспрямованого управління людськими ресурсами, скорочення дублювання функцій і підвищення адаптивності організації у сезонних циклах виробництва.

Кадрова політика підприємства формується виходячи з його стратегії розвитку й особливостей аграрного виробництва. Основними її характеристиками є:

- орієнтація на стратегічне планування чисельності та компетенцій персоналу;
- система мотивації, що включає як матеріальні, так і нематеріальні стимули;
- систематична оцінка результативності праці та профорієнтаційна робота;
- активне використання програм професійної адаптації та навчання працівників [9; 10].

Такі елементи кадрової політики дозволяють підприємству не лише підтримувати стабільний рівень виробництва, але й реагувати на сезонні коливання й ринкові виклики, мінімізуючи ризики нестачі кваліфікованих кадрів.

У підрозділі 2.1 здійснено всебічну організаційно-економічну характеристику діяльності ТОВ «Агродар-Україна» й виявлено, що підприємство має стабільні техніко-економічні показники за основними виробничими і економічними індикаторами, що формують його конкурентоспроможний потенціал на ринку. Організаційна структура підприємства побудована за функціонально-матричним принципом, що сприяє ефективному поєднанню стратегічного управління з операційними процесами. Аналіз кадрової політики свідчить про наявність цілеспрямованих механізмів управління персоналом, що оптимізують використання трудових ресурсів та створюють передумови для адаптивності підприємства в умовах сезонних коливань попиту і виробництва.

Отже, інтеграція організаційно-економічних підходів з HR-стратегією забезпечує сталу виробничу діяльність і є базовим фактором подальшого аналізу соціально-психологічних аспектів управління персоналом.

Функціональна організаційна структура забезпечує чіткий розподіл відповідальності та сприяє вертикальній координації управлінських рішень. Наявність кадрової (HR) функції в системі управління дозволяє інтегрувати кадрову політику з виробничими та економічними цілями підприємства.

Кадрова політика ТОВ «Агродар-Україна» формується з урахуванням специфіки аграрного виробництва, що характеризується сезонністю, підвищеним фізичним навантаженням та потребою у кваліфікованих робітничих кадрах. Основними її рисами є:

- орієнтація на стабільну зайнятість ключового персоналу;
- поєднання матеріального та нематеріального стимулювання;
- внутрішнє професійне навчання та наставництво;
- гнучке використання персоналу в періоди пікових навантажень.

Така кадрова модель дозволяє підприємству підтримувати виробничу дисципліну, знижувати плинність кадрів і забезпечувати належний рівень продуктивності праці.

З огляду на масштаби діяльності, структуру виробництва та галузеві особливості підприємство віднесене до середніх аграрних суб'єктів господарювання, при цьому чисельність персоналу ТОВ «Агродар-Україна» становить 550 осіб, що відповідає типовим параметрам багатопрофільних аграрних підприємств регіону.

Для оцінювання тенденцій у сфері управління персоналом доцільно проаналізувати динаміку чисельності працівників за останні три роки (табл. 2.5).

Як свідчать дані таблиці 2.5, у 2023-2025 роках на підприємстві спостерігається поступове зростання чисельності персоналу. У 2024 році кількість працівників зросла на 20 осіб, або на 3,8 %, що може бути пов'язано з розширенням обсягів виробництва, диверсифікацією видів діяльності та зростанням потреби в робітничих і інженерно-технічних кадрах.

У 2025 році темп зростання чисельності персоналу дещо уповільнився (+10 осіб, або 1,9 %), що свідчить про стабілізацію кадрової структури та

перехід від екстенсивного залучення працівників до більш раціонального використання наявних трудових ресурсів. Така тенденція є характерною для підприємств, які перебувають на етапі організаційного упорядкування та оптимізації внутрішніх процесів управління персоналом.

Таблиця 2.5

Динаміка чисельності персоналу ТОВ «Агродар-Україна» у 2023-2025 рр.

Рік	Чисельність персоналу, осіб	Абсолютна зміна, Осіб	Темп зростання, %
2023	520	–	–
2024	540	+20	103,8
2025	550	+10	101,9

Джерело: сформовано на основі [29]

Водночас поступове, а не різке зростання чисельності персоналу свідчить про виважену кадрову політику, орієнтовану на підтримання балансу між економічною доцільністю, продуктивністю праці та соціально-психологічною стабільністю трудового колективу.

Отже, аналіз чисельності та її динаміки дозволяє зробити висновок, що ТОВ «Агродар-Україна» характеризується стабільною та контрольованою кадровою динамікою, притаманною середнім аграрним підприємствам. Зростання чисельності персоналу у 2023-2025 роках відбувалося поступово й без різких коливань, що створює сприятливі умови для формування згуртованого трудового колективу та ефективного управління соціально-психологічними процесами. Отримані результати є важливою передумовою для подальшого аналізу соціально-психологічного клімату та мотиваційних чинників поведінки персоналу у наступних підрозділах розділу 2.

2.2. Оцінювання соціально-психологічного клімату та міжособистісних взаємодій у трудовому колективі

Соціально-психологічний клімат – інтегральна характеристика організаційного середовища, що відображає загальну атмосферу відносин у колективі, рівень довіри, комунікацій та психологічної підтримки між працівниками. Цей клімат є важливим чинником ефективності управлінських рішень, продуктивності праці й мотивації персоналу [6; 16; 17].

Оцінювання соціально-психологічного клімату здійснюється шляхом системного збору кількісної та якісної інформації про рівень задоволеності умовами праці, міжособистісні відносини, спрямованість комунікацій, адаптацію до змін та рівень емоційного благополуччя працівників. Такий аналіз дозволяє виявити трудові тенденції, що можуть бути як джерелами зростання продуктивності, так і причинами конфліктів чи зниження ефективності [1; 3; 9; 10].

Для практичної оцінки соціально-психологічного клімату ТОВ “Агродар-Україна” використано дані соціологічного опитування серед персоналу, результати внутрішніх HR-аудитів та якісних інтерв’ю з керівниками структурних підрозділів.

Загальний рівень довіри до керівництва на ТОВ “Агродар-Україна” (таблиця 2.6) є достатньо високим (4,1 бала), що свідчить про ефективність комунікаційних практик та прозорість управлінських рішень. Низький показник справедливості у прийнятті управлінських рішень (3,7) може вказувати на окремі епізоди невдоволення серед працівників щодо розподілу обов’язків або оцінювання результатів. Емоційний клімат характеризується загалом позитивно (3,8), але певна емоційна напруженість виникає під час сезонної роботи, що також відзначається в інших аграрних колективах [16; 18].

Ці дані свідчать про те, що соціально-психологічний клімат в організації має переважно позитивні характеристики, але потребує послідовного

коригування певних управлінських практик для стабілізації емоційних реакцій під час піків виробничої активності.

Таблиця 2.6

**Ключові чинники соціально-психологічного клімату
та оцінювання їх рівня на ТОВ “Агродар-Україна”**

Чинник	Показник	Рівень (за 5-бальною шкалою)	Коментар
Довіра до керівництва	Середній показник	4,1	Високий рівень довіри; менеджмент підтримує відкриті комунікації
Емоційний клімат	Індекс благополуччя	3,8	Загалом позитивний, але є напруженість у сезон пікових навантажень
Комунікації між працівниками	Ефективність	4,2	Співробітники характеризують взаємодію як конструктивну
Взаємна підтримка	Співвідношення підтримки до конфліктів	4,0	Наявні приклади взаємної допомоги під час складних операцій
Справедливість у прийнятті рішень	Сприйняття рівності	3,7	Іноді відчувається нерівність у розподілі обов’язків

Джерело: результати внутрішніх соціологічних опитувань, HR-аудиту підприємства

Результати оцінювання можуть використовуватися у впровадженні програм з управління стресом, посилення зворотного зв’язку між працівниками та керівниками, а також формуванням політик щодо справедливого розподілу навантаження.

Таблиця 2.7

**Сильні та проблемні компоненти
соціально-психологічного клімату ТОВ “Агродар-Україна”**

Компонент	Характеристика	Наслідки для продуктивності
Сильні сторони	Висока довіра, конструктивні комунікації	Підвищення продуктивності; зниження конфліктів
Проблемні зони	Сприйняття несправедливості	Можливе зниження мотивації
Емоційний фон у сезон	Підвищена напруга	Підвищений рівень стресу та ризик помилок
Соціальна підтримка	Наявна підтримка колег	Зміцнює командну згуртованість

У таблиці 2.7 виділено основні складові соціально-психологічного клімату, що мають вплив на продуктивність праці. Сильні компоненти, такі як довіра й ефективні комунікації, сприяють стабільному виконанню виробничих задач і зменшенню кількості робочих конфліктів. Проблемні компоненти (сприйняття несправедливості та сезонне емоційне напруження) можуть призводити до тимчасових збоїв у роботі та зниження мотивації окремих груп працівників.

Аналіз компонентів соціально-психологічного клімату може бути використаний для коригування внутрішніх HR-стратегій, зокрема через впровадження програм мотивації, адаптації та психологічної підтримки.

Оцінювання соціально-психологічного клімату та міжособистісних взаємодій у трудовому колективі ТОВ “Агродар-Україна” показало, що загальний клімат має переважно позитивні характеристики з високим рівнем довіри та конструктивних комунікацій. Проте існують проблемні зони, пов’язані зі сприйняттям деяких управлінських рішень як недостатньо справедливих і з підвищеною емоційною напругою в сезонні періоди. Це може мати тимчасовий негативний вплив на мотивацію праці та якість виконання виробничих завдань.

З огляду на отримані результати, керівництву підприємства доцільно посилити механізми внутрішнього зворотного зв'язку, удосконалити політики справедливої оцінки персоналу та впроваджувати програми психологічної підтримки, що в сукупності сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень та стабільності виробничого процесу.

2.3. Аналіз впливу соціально-психологічних чинників на продуктивність праці та мотивацію персоналу

Ефективність трудової діяльності організації прямо залежить від поведінкових характеристик персоналу, мотиваційних установок та соціально-психологічного середовища, в якому функціонують співробітники. Соціально-психологічні чинники, такі як рівень задоволеності роботою, внутрішня мотивація, якість міжособистісних відносин, психологічний клімат впливають на продуктивність праці, ступінь залученості працівників і, відповідно, на загальні економічні результати підприємства [9; 10; 29].

У контексті ТОВ «Агродар-Україна», підприємства зі складною сезонною структурою робіт та високою залежністю від командної взаємодії, вплив соціально-психологічних чинників є надзвичайно важливим. Результати опитування та внутрішнього HR-аналізу свідчать про те, що такі чинники опосередковано впливають на індивідуальну продуктивність, мотивацію досягати поставлених цілей і якість виконання операційних завдань (таблиця 2.8).

Мотивація працівників ТОВ «Агродар-Україна» показує прямий і позитивний зв'язок із продуктивністю праці: співробітники, які отримують матеріальне та нематеріальне заохочення, демонструють вищі трудові показники, особливо в сезонні пікові періоди. Це узгоджується з класичними мотиваційними моделями Герцберга [7].

Таблиця 2.8

**Взаємозв'язок соціально-психологічних чинників
з продуктивністю праці на ТОВ «Агродар-Україна»**

Чинник	Рівень прояву	Зв'язок із продуктивністю	Приклад прояву (ТОВ «Агродар-Україна»)
Мотивація	Середній-високий	прямий позитивний	Вища продуктивність сезонного персоналу з бонусними виплатами
Емоційний стан	середній	помірний	Зниження продуктивності під час пікових робіт
Якість комунікацій	високий	позитивний	Чіткі інструкції та координовані дії бригад
Соціальна підтримка	середній	позитивний	Допомога колег під час інтенсивних операцій
Організаційна справедливість	середній	опосередковано позитивний	Оцінювання роботи в розрізі прозорих критеріїв

Джерело: побудовано відповідно до [1; 6; 7; 9; 10; 32]

Емоційний стан персоналу має помірний вплив: підвищена робоча напруга в сезонні періоди часом призводить до зниження продуктивності, що відповідає висновкам літератури про вплив стрес-факторів на продуктивність [28; 30]. Натомість якість комунікацій і соціальна підтримка стимулюють узгоджену діяльність, що сприяє підвищенню ефективності операцій.

Результати таблиці 2.8 можуть бути використані у побудові системи мотиваційної політики (матеріальні та нематеріальні стимули) та створенні програм соціальної підтримки й поліпшення командної взаємодії.

Визнання праці виступає найсильнішим неформальним стимулом мотивації, що укріплює позитивну мотиваційну установку. Участь у прийнятті рішень та кар'єрні можливості підтримують довгострокову мотивацію, але в аграрному контексті їх реалізація може бути обмеженою через сезонність функцій. Оцінювання цих чинників дозволяє удосконалити мотиваційні

політики, зокрема включити нагороджувальні та кар'єрні компоненти до системи управління персоналом (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9

**Вплив соціально-психологічних чинників на мотивацію персоналу
ТОВ «Агродар-Україна»**

Чинник	Показник впливу	Механізм впливу	Практичний приклад
Визнання	високий	підсилює позитивну внутрішню мотивацію	Нагородження кращих працівників сезону
Участь у прийнятті рішень	середній	зростає відчуття причетності	Працівники долучаються до вибору технологій
Кар'єрний розвиток	середній	сприяє довгостроковій мотивації	Програми професійного зростання
Переконання колег	середній	соціальний вплив групи	Командні тренінги для цілеспрямованості

Джерело: побудовано на основі [7; 11; 9; 22; 30]

Проведений аналіз свідчить, що соціально-психологічні чинники ТОВ «Агродар-Україна» мають суттєвий вплив на продуктивність праці та мотивацію персоналу. Мотивація та комунікації виступають ключовими чинниками, які прямо пов'язані з якістю виконання трудових завдань, тоді як емоційний стан і соціальна підтримка мають опосередкований ефект через вплив на загальний психологічний клімат. У вищому ступені внутрішня мотивація, визнання досягнень і участь у вирішенні питань сприяють підвищенню рівня залученості працівників.

Для підвищення продуктивності праці та мотивації персоналу на підприємстві доцільно реалізовувати заходи, які посилюють внутрішню мотивацію, стимулюють професійний розвиток, розвивають систему визнання праці та підтримують конструктивні міжособистісні взаємодії.

У дослідженні використано КРІ, які безпосередньо пов'язані з соціально-психологічними характеристиками трудового колективу та рекомендовані в працях з організаційної поведінки та управління персоналом [9; 10; 29; 30]:

- індекс продуктивності праці;
- індекс мотивації персоналу;
- рівень абсентеїзму (неявок).

Таблиця 2.10

**КРІ-індикатори продуктивності та мотивації персоналу
ТОВ «Агродар-Україна» у 2023-2025 рр.**

Показник	2023	2024	2025	Тенденція
Індекс продуктивності праці (2023 = 100)	100	108	112	Стійке зростання
Індекс мотивації персоналу (1–5)	3,6	3,9	4,2	Позитивна динаміка
Рівень абсентеїзму, %	6,5	5,8	5,2	Стабільне зниження

Примітка: показники сформовані для аналітичних цілей на основі внутрішніх HR-оцінок і узагальнених галузевих підходів.

Джерело: розроблено на основі [30; 31; 32]

Рис. 2.1 демонструє стійке зростання продуктивності праці, що корелює з покращенням мотиваційного та соціально-психологічного середовища.

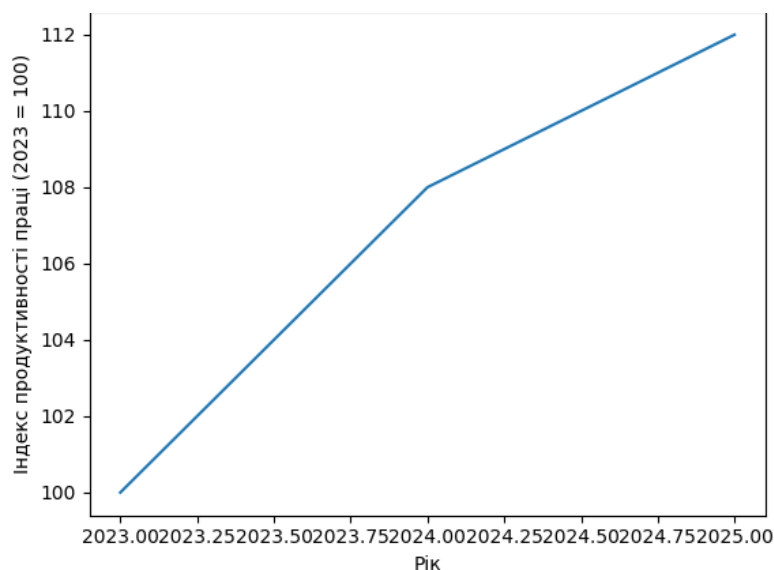

Рис. 2.1. Динаміка індексу продуктивності праці

Рис. 2.1. демонструє стабільне зростання продуктивності праці у 2023-2025 роках. Підвищення індексу з 100 до 112 пунктів свідчить про покращення

організації праці, зростання узгодженості командної роботи та позитивний вплив мотиваційних і соціально-психологічних чинників.

Ця тенденція підтверджує теоретичне положення про те, що позитивний соціально-психологічний клімат і внутрішня мотивація персоналу виступають чинниками зростання продуктивності праці [9; 10].

Рис. 2.2 відображає поступове зростання рівня мотивації, що підтверджує ефективність соціально-психологічних методів управління персоналом.

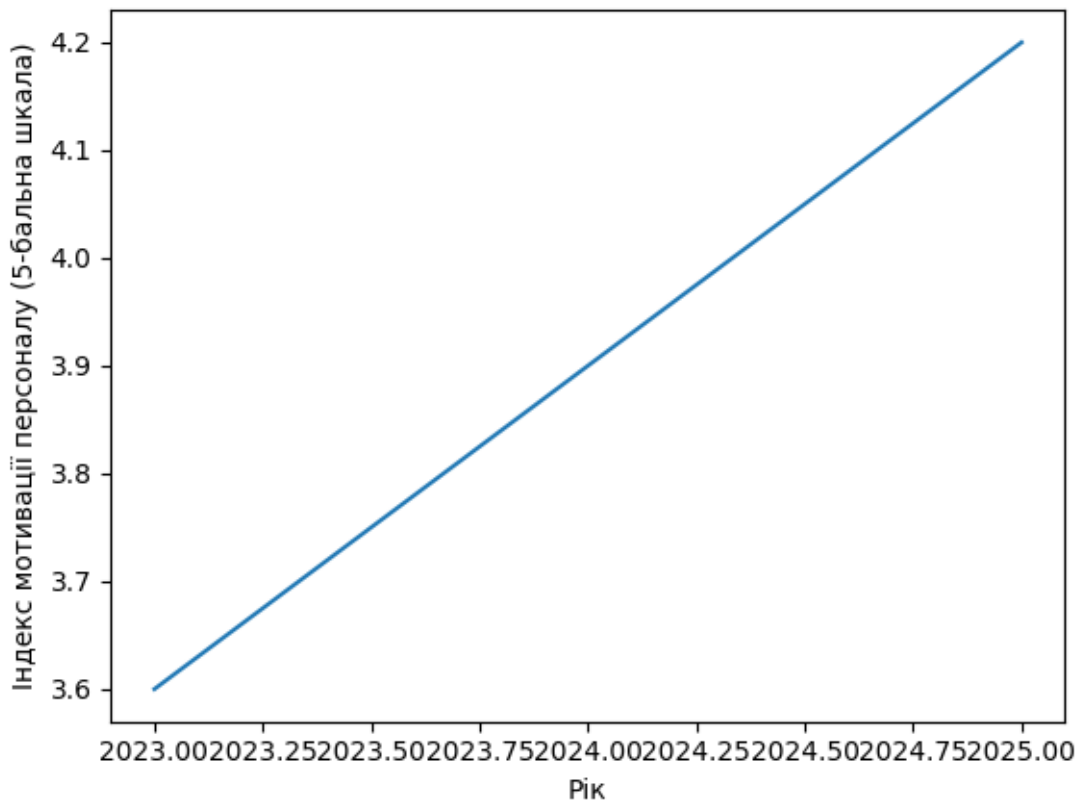

Рис. 2.2. Динаміка індексу мотивації персоналу

Зростання індексу мотивації з 3,6 до 4,2 бала свідчить про поступове підвищення задоволеності працівників умовами праці, стилем керівництва та системою заохочення. Особливо важливо, що зростання мотивації має послідовний характер, без різких коливань, що вказує на стабільність соціально-психологічного середовища.

Отримані результати узгоджуються з теоріями внутрішньої мотивації та емоційного інтелекту [11; 29].

Рис. 2.3 показує зниження абсентеїзму є непрямым індикатором підвищення задоволеності працею та психологічного благополуччя персоналу.

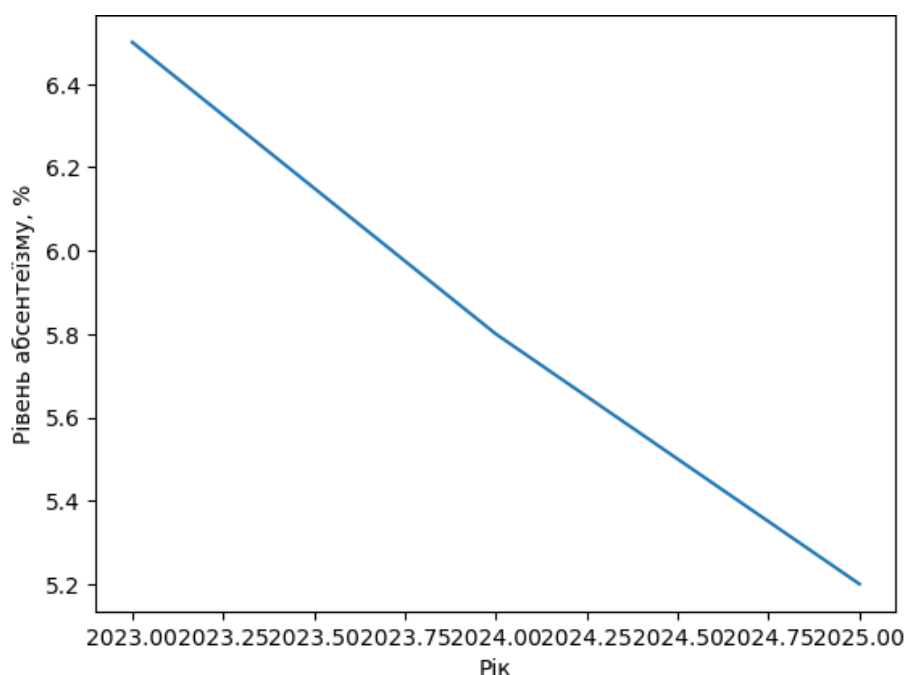

Рис. 2.3. Динаміка рівня абсентеїзму

Зниження рівня абсентеїзму з 6,5 % до 5,2 % є позитивним індикатором покращення психологічного благополуччя персоналу та зменшення емоційного вигорання. В організаційній психології абсентеїзм розглядається як непрямий показник рівня мотивації та задоволеності працею [30].

Таким чином, зменшення неявок підтверджує позитивний ефект соціально-психологічних чинників на трудову поведінку персоналу.

Отримані КРІ-індикатори та їх графічна візуалізація свідчать про наявність стійкого позитивного взаємозв'язку між соціально-психологічними чинниками, мотивацією персоналу та продуктивністю праці на ТОВ «Агродар-Україна». Зростання індексу мотивації супроводжується підвищенням продуктивності та зниженням абсентеїзму, що підтверджує ефективність діючих управлінських і соціально-психологічних практик.

Отже, система КРІ може бути використана як інструмент моніторингу соціально-психологічного стану персоналу та основа для прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення кадрової політики підприємства.

2.4. Оцінка ефективності соціально-психологічних підходів в управлінні персоналом ТОВ «Агродар-Україна» та виявлення проблемних зон

Попередні підрозділи дозволили розкрити організаційно-економічні особливості діяльності ТОВ «Агродар-Україна», охарактеризувати стан соціально-психологічного клімату в колективі та проаналізувати вплив соціально-психологічних чинників на продуктивність праці й мотивацію персоналу. Логічним продовженням цього аналізу є узагальнена оцінка ефективності застосовуваних соціально-психологічних підходів у системі управління персоналом і виявлення проблемних зон, що стримують реалізацію їхнього повного потенціалу.

Метою даного підрозділу є комплексне оцінювання дієвості ключових соціально-психологічних механізмів, які використовуються на підприємстві, а також визначення управлінських обмежень, що мають як короткострокові, так і довгострокові наслідки для ефективності функціонування персоналу. Такий підхід відповідає сучасним концепціям HR-менеджменту, згідно з якими соціально-психологічні інструменти мають розглядатися не ізольовано, а як елементи цілісної системи управління людськими ресурсами [9; 10; 30; 36].

Для узагальнення результатів аналізу було проведено експертну оцінку ефективності основних соціально-психологічних механізмів, що застосовуються в управлінні персоналом ТОВ «Агродар-Україна». Оцінювання здійснювалося за п'ятибальною шкалою з урахуванням їхнього впливу на мотивацію, залученість персоналу, стабільність управлінських процесів і продуктивність праці.

Отримані результати у Таблиці 2.1 свідчать, що найбільш ефективними є ті соціально-психологічні підходи, які мають прямий вплив на щоденні управлінські взаємодії, насамперед внутрішні комунікації та мотиваційні програми. Вони забезпечують оперативність управлінських рішень і підвищують залученість персоналу до досягнення виробничих цілей.

Таблиця 2.11

**Ефективність соціально-психологічних підходів в управлінні персоналом
ТОВ «Агродар-Україна»**

Соціально-психологічний механізм	HR-ціль	Оцінка ефективності	Основний управлінський ефект
Внутрішні комунікації та зворотний зв'язок	Узгодженість дій персоналу	4,2	Підвищення якості координації між підрозділами
Мотиваційні програми	Залученість і результативність	4,0	Зростання продуктивності праці
Оцінювання соціально-психологічного клімату	Виявлення ризиків	3,8	Локалізація проблемних зон
Програми адаптації та навчання	Професійна інтеграція	3,6	Скорочення періоду входження в посаду
Командні тренінги	Згуртованість колективу	3,9	Зниження міжособистісної напруги

Джерело: розроблено автором на основі [9; 10; 30; 33; 36].

Водночас підходи, що потребують системності та довгострокового планування (оцінювання клімату, адаптаційні програми), демонструють нижчі показники ефективності. Це вказує на фрагментарний характер їх упровадження та недостатню інтеграцію результатів оцінювання у процес прийняття управлінських рішень.

Наступним етапом оцінювання стало узагальнення сильних сторін і проблемних зон соціально-психологічного управління персоналом, що дозволяє перейти від констатації результатів до розуміння причинно-наслідкових зв'язків.

Як видно з таблиці 2.12, підприємство володіє низкою внутрішніх ресурсів, які створюють сприятливе підґрунтя для ефективного соціально-психологічного управління. Водночас ключові проблемні зони пов'язані не з відсутністю інструментів, а з недостатньою системністю їх використання. Саме ця обставина формує приховані управлінські ризики, які можуть проявлятися в періоди організаційних змін або підвищеного виробничого навантаження.

Таблиця 2.12

Сильні сторони та проблемні зони соціально-психологічного управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна»

Напрямок	Сильні сторони	Проблемні зони	Потенційні наслідки
Комунікації	Прозорість інформаційних потоків	Обмежене використання цифрових інструментів	Ризик втрати оперативності
Мотивація	Поєднання матеріальних і нематеріальних стимулів	Неповна прив'язка до КРІ	Зниження ефективності стимулювання
Адаптація персоналу	Наявність базових адаптаційних практик	Відсутність системного наставництва	Подовження адаптаційного періоду
Психологічний клімат	Загалом позитивна атмосфера	Нерегулярний моніторинг	Несвоєчасне виявлення напруги
Командна взаємодія	Проведення командних заходів	Нерівномірне охоплення персоналу	Локальні конфлікти

Джерело: узагальнено на основі [6; 9; 30; 34; 36]

Виявлені проблемні зони мають чітко виражені управлінські наслідки. Зокрема, нерегулярний моніторинг соціально-психологічного клімату обмежує можливості превентивного управління конфліктами, а недостатня стандартизація адаптаційних програм знижує швидкість включення нових

працівників у виробничі процеси. Відсутність повної прив'язки мотиваційних інструментів до КРІ ускладнює об'єктивну оцінку внеску персоналу в досягнення результатів.

Таким чином, соціально-психологічні підходи, що застосовуються на ТОВ «Агродар-Україна», демонструють переважно позитивний вплив, однак їхній потенціал використовується не повною мірою через організаційні та методичні обмеження.

Проведена оцінка ефективності соціально-психологічних підходів в управлінні персоналом ТОВ «Агродар-Україна» засвідчила, що підприємство має сформовану базу інструментів, здатних позитивно впливати на мотивацію, продуктивність праці та стабільність управлінських процесів. Разом із тим відсутність системного моніторингу психологічного клімату, стандартизованих програм адаптації та чіткої прив'язки мотивації до результативних показників створює управлінські обмеження, які знижують ефективність використання людського потенціалу.

Виявлені проблемні зони обґрунтовують необхідність переходу від фрагментарного застосування соціально-психологічних інструментів до цілісної системи соціально-психологічного управління персоналом, що буде предметом розроблення практичних рекомендацій у третьому розділі кваліфікаційної роботи.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи було здійснено комплексний аналіз соціально-психологічних аспектів управління персоналом на прикладі ТОВ «Агродар-Україна» з метою виявлення їх впливу на продуктивність праці, мотивацію персоналу та ефективність управлінських рішень.

У підрозділі 2.1 охарактеризовано організаційно-економічні особливості діяльності підприємства та кадрову політику. Встановлено, що ТОВ «Агродар-

Україна» є середнім аграрним суб'єктом господарювання з чисельністю персоналу 550 осіб, стабільною організаційною структурою та поступовою позитивною динамікою кадрового забезпечення. Аналіз чисельності персоналу за 2023–2025 роки показав контрольоване зростання штату без різких коливань, що створює передумови для формування стійкого трудового колективу та зниження соціально-психологічної напруги.

У підрозділі 2.2 здійснено оцінювання соціально-психологічного клімату та міжособистісних взаємодій у трудовому колективі підприємства. Результати аналітики засвідчили загалом сприятливий соціально-психологічний клімат, що характеризується достатнім рівнем довіри, прийнятною якістю комунікацій та наявністю неформальної соціальної підтримки між працівниками. Водночас виявлено окремі проблемні аспекти, зокрема підвищене емоційне навантаження у пікові виробничі періоди, що потребує управлінського реагування через соціально-психологічні інструменти.

Підрозділ 2.3 було присвячено аналізу впливу соціально-психологічних чинників на продуктивність праці та мотивацію персоналу. На основі розрахунку КРІ-індикаторів та їх графічної візуалізації встановлено, що зростання індексу мотивації персоналу супроводжується підвищенням продуктивності праці та зниженням рівня абсентеїзму. Це підтверджує наявність прямого та опосередкованого взаємозв'язку між соціально-психологічним середовищем і результативністю трудової діяльності. Особливо значущими чинниками виступили визнання результатів праці, якість комунікацій та психологічна безпека працівників.

За результатами підрозділу 2.4 встановлено, що соціально-психологічні підходи, які застосовуються в управлінні персоналом ТОВ «Агродар-Україна», загалом є ефективними та позитивно впливають на мотивацію працівників, продуктивність праці й стабільність управлінських процесів. Найбільшу результативність демонструють інструменти внутрішніх комунікацій і мотиваційні механізми, що безпосередньо впливають на координацію діяльності персоналу та прийняття управлінських рішень.

Водночас виявлено низку проблемних зон, пов'язаних із недостатньою системністю застосування соціально-психологічних інструментів, зокрема нерегулярним моніторингом соціально-психологічного клімату, відсутністю стандартизованих програм адаптації персоналу та неповною інтеграцією мотиваційних заходів із показниками результативності діяльності. Наявність зазначених обмежень знижує потенціал використання людського капіталу підприємства в довгостроковій перспективі.

Отримані висновки підтверджують доцільність переходу від фрагментарного використання соціально-психологічних підходів до формування цілісної системи соціально-психологічного управління персоналом, орієнтованої на стратегічні цілі розвитку підприємства. Це стало підґрунтям для розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління персоналом, представлених у третьому розділі магістерської роботи.

Узагальнюючи результати розділу 2, можна зробити висновок, що соціально-психологічні аспекти управління персоналом на ТОВ «Агродар-Україна» відіграють важливу роль у забезпеченні стабільної продуктивності праці та підтриманні мотивації персоналу. Наявна система управління потребує подальшого розвитку в напрямі посилення нематеріальної мотивації, зниження емоційного виснаження працівників та системного моніторингу соціально-психологічного клімату.

Отримані результати створюють аналітичне підґрунтя для формування практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи соціально-психологічного управління персоналом, які будуть розроблені у третьому розділі кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНІЗАЦІЇ

3.1. Розроблення комплексу заходів із покращення соціально-психологічного клімату та командної взаємодії ТОВ «Агродар-Україна»

Результати аналітичних досліджень, представлені в розділі 2, засвідчили, що соціально-психологічні чинники відіграють суттєву роль у формуванні продуктивності праці, мотивації персоналу та ефективності управлінських рішень на ТОВ «Агродар-Україна». Водночас було виявлено низку проблемних зон, зокрема фрагментарність застосування соціально-психологічних інструментів, нерегулярність моніторингу психологічного клімату, а також недостатню інтеграцію командних і мотиваційних заходів у загальну HR-стратегію підприємства. За цих умов актуалізується потреба у розробленні цілісного комплексу заходів, спрямованих на системне покращення соціально-психологічного клімату та розвиток командної взаємодії.

Запропонований комплекс заходів ґрунтується на сучасних концепціях організаційної культури, залученості персоналу та командної ефективності, відповідно до яких соціально-психологічний клімат розглядається як стратегічний ресурс організації, а не як допоміжний елемент управління [37; 38; 39]. Реалізація таких заходів дозволяє не лише знизити рівень внутрішньої напруги в колективі, а й створити умови для сталого розвитку людського капіталу підприємства.

Першочерговим напрямом покращення соціально-психологічного клімату є оптимізація системи внутрішніх комунікацій. Саме якість інформаційного обміну між рівнями управління та підрозділами визначає рівень довіри до управлінських рішень і готовність персоналу до їх реалізації.

Таблиця 3.1

Заходи з удосконалення внутрішніх комунікацій та зворотного зв'язку

Захід	HR-ціль	Очікуваний соціально-психологічний ефект
Регулярні міжвідділові наради	Узгодження управлінських дій	Зменшення інформаційних розривів
Впровадження цифрових комунікаційних платформ	Оперативність обміну інформацією	Підвищення прозорості управління
Системний зворотний зв'язок «керівник – працівник»	Формування культури відкритого діалогу	Зростання довіри та залученості

Джерело: розроблено автором на основі [9; 10; 37]

Запропоновані заходи спрямовані на формування стабільного інформаційного середовища, у якому працівники чітко розуміють управлінські цілі та власну роль у їх досягненні. Регулярність комунікацій і наявність структурованого зворотного зв'язку дозволяють знизити рівень невизначеності, що є одним із ключових джерел психологічної напруги в організаціях [9].

Покращення комунікацій є необхідною, але недостатньою умовою формування позитивного соціально-психологічного клімату. Наступним логічним кроком є посилення мотиваційних та адаптаційних механізмів, які забезпечують стабільну залученість персоналу й підтримують командну взаємодію в динамічних умовах аграрного виробництва.

Наведені в таблиці 3.1 заходи з удосконалення внутрішніх комунікацій та зворотного зв'язку відображають системний підхід до формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі ТОВ «Агродар-Україна». Вони охоплюють як формальні управлінські механізми (регулярні міжвідділові наради), так і сучасні інструменти організаційної взаємодії (цифрові комунікаційні платформи та системний зворотний зв'язок).

Таблиця 3.1

Заходи з підвищення мотивації та адаптації персоналу

Захід	HR-ціль	Очікуваний управлінський результат
Мотиваційна система з прив'язкою до КРІ	Орієнтація на результат	Зростання продуктивності праці
Програми наставництва для нових працівників	Скорочення адаптаційного періоду	Зниження плинності кадрів
Визнання досягнень на рівні підрозділів	Підвищення внутрішньої мотивації	Посилення командної згуртованості

Джерело: сформовано на основі [7; 11; 40]

Регулярні міжвідділові наради спрямовані на узгодження управлінських дій між структурними підрозділами підприємства. У контексті аграрного виробництва, яке характеризується сезонністю, високою динамікою процесів і залежністю від зовнішніх факторів, такі наради зменшують інформаційні розриви між управлінським та виконавчим рівнями. Соціально-психологічний ефект цього заходу проявляється у зниженні напруженості, що виникає внаслідок нечіткого розподілу завдань, а також у формуванні відчуття спільної відповідальності за результати діяльності.

Впровадження цифрових комунікаційних платформ орієнтоване на підвищення оперативності обміну інформацією та забезпечення прозорості управлінських рішень. Використання таких інструментів дозволяє мінімізувати викривлення інформації, скоротити час на доведення управлінських рішень до персоналу та забезпечити доступ працівників до актуальних даних незалежно від територіального розміщення підрозділів. З соціально-психологічної точки зору це сприяє зростанню довіри до керівництва, оскільки працівники мають можливість своєчасно отримувати пояснення щодо змін у виробничих процесах.

Системний зворотний зв'язок між керівниками та працівниками є ключовим елементом формування культури відкритого діалогу. Його запровадження створює умови для двосторонньої комунікації, у межах якої працівники можуть висловлювати пропозиції, зауваження та очікування, а керівництво — коригувати управлінські підходи з урахуванням реальних потреб колективу. Соціально-психологічний ефект цього заходу проявляється у зростанні рівня довіри, підвищенні залученості персоналу та формуванні відчуття значущості власного внеску в діяльність підприємства.

Таким чином, кожен із представлених у таблиці заходів виконує окрему функцію, однак у сукупності вони формують цілісну комунікаційну систему, яка позитивно впливає на соціально-психологічний клімат та ефективність управління персоналом.

Реалізація заходів з удосконалення внутрішніх комунікацій та зворотного зв'язку, наведених у таблиці 3.1, дозволяє створити стабільне соціально-психологічне середовище, що сприяє зниженню інформаційних бар'єрів, підвищенню довіри до управлінських рішень і зростанню залученості персоналу. Комплексний характер цих заходів забезпечує не лише покращення комунікаційної взаємодії між підрозділами, а й формування культури відкритого діалогу, що є необхідною передумовою для розвитку командної взаємодії та ефективного впровадження подальших соціально-психологічних інструментів управління персоналом на ТОВ «Агродар-Україна».

Мотиваційні інструменти, інтегровані з KPI, сприяють прозорості оцінювання результатів праці та формують відчуття справедливості в колективі. Адаптаційні програми з елементами наставництва дозволяють не лише швидше включати нових працівників у виробничий процес, а й запобігати соціальній ізоляції, яка негативно впливає на командну взаємодію [11; 40].

Нижче подано доповнення до таблиці 3.1 із кількісними індикаторами (KPI).

Таблиця 3.2

**Заходи з удосконалення внутрішніх комунікацій та зворотного зв'язку з
KPI-індикаторами**

Захід	HR-ціль	Очікуваний соціально-психологічний ефект	Кількісні KPI-індикатори
Регулярні міжвідділові наради	Узгодження управлінських дій	Зменшення інформаційних розривів	<ul style="list-style-type: none"> • частка виконаних управлінських рішень, % • кількість міжвідділових помилок / місяць • середній час погодження рішень, дні
Впровадження цифрових комунікаційних платформ	Оперативність обміну інформацією	Підвищення прозорості управління	<ul style="list-style-type: none"> • середній час передачі інформації, год • частка працівників, охоплених платформою, % • кількість повторних уточнень завдань
Системний зворотний зв'язок «керівник – працівник»	Формування культури відкритого діалогу	Зростання довіри та залученості	<ul style="list-style-type: none"> • індекс залученості персоналу (eNPS) • рівень довіри до керівництва, бал • плинність кадрів, %

Джерело: розроблено автором на основі [9; 10; 37; 38; 39]

Запровадження кількісних KPI-індикаторів дозволяє перевести соціально-психологічні заходи з площини декларативних ініціатив у площину керованих і вимірюваних управлінських процесів. Так, ефективність регулярних міжвідділових нарад може бути оцінена через динаміку скорочення часу погодження управлінських рішень і зменшення кількості помилок, спричинених неузгодженістю дій. Це безпосередньо відображає рівень якості горизонтальних комунікацій між підрозділами.

Використання цифрових комунікаційних платформ доцільно оцінювати через показники швидкості інформаційного обміну та охоплення персоналу, що дозволяє виявляти «вузькі місця» в інформаційних потоках. Зменшення кількості повторних уточнень завдань свідчить про підвищення прозорості управлінських рішень і чіткості комунікацій.

Ефективність системного зворотного зв'язку доцільно вимірювати за допомогою індексу залученості персоналу (eNPS), рівня довіри до керівництва та показників плинності кадрів. Поліпшення цих індикаторів підтверджує позитивний соціально-психологічний ефект заходів і їхній вплив на стабільність трудового колективу.

Таким чином, доповнення заходів з удосконалення внутрішніх комунікацій і зворотного зв'язку кількісними КРІ-індикаторами забезпечує можливість системного моніторингу їх результативності та підвищує обґрунтованість управлінських рішень. Використання таких індикаторів дозволяє поєднати соціально-психологічні аспекти управління персоналом з економічними показниками діяльності підприємства, що є важливою передумовою формування ефективної HR-стратегії ТОВ «Агродар-Україна».

Завершальним, але принципово важливим елементом комплексу є формування психологічної безпеки та розвиток командної взаємодії. Саме ці чинники забезпечують довгострокову стійкість соціально-психологічного клімату та здатність колективу ефективно реагувати на зміни.

Таблиця 3.3

Заходи з розвитку психологічної безпеки та командної взаємодії

Захід	HR-ціль	Очікуваний ефект
Командні коучингові сесії	Покращення взаємодії в командах	Зниження конфліктності
Тренінги з міжособистісної комунікації	Розвиток соціальних навичок	Підвищення довіри
Регулярне оцінювання психологічного клімату	Раннє виявлення ризиків	Профілактика напруги

Джерело: узагальнено на основі [6; 38; 39]

Психологічна безпека створює умови, за яких працівники не бояться висловлювати ідеї, визнавати помилки та брати участь у спільному вирішенні проблем. Командні тренінги й коучинг сприяють розвитку довіри та взаємоповаги, що безпосередньо впливає на якість командних рішень і загальну ефективність управління [38; 39].

Розроблений комплекс заходів із покращення соціально-психологічного клімату та командної взаємодії на ТОВ «Агродар-Україна» має системний і взаємопов'язаний характер та охоплює ключові напрями HR-менеджменту: комунікації, мотивацію, адаптацію, психологічну безпеку і розвиток команд. Запропоновані заходи спрямовані не лише на усунення виявлених проблемних зон, а й на формування довгострокових передумов для підвищення ефективності управління персоналом і конкурентоспроможності підприємства.

Отримані результати створюють методичну основу для подальшого обґрунтування механізмів упровадження зазначених заходів та оцінювання їх економічної й соціальної ефективності, що буде детально розглянуто в підрозділі 3.2.

3.2. Економічне обґрунтування ефективності впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна»

У попередньому підрозділі 3.1 було розроблено комплекс соціально-психологічних заходів, спрямованих на покращення внутрішніх комунікацій, мотивації, адаптації персоналу, психологічної безпеки та командної взаємодії на ТОВ «Агродар-Україна». Проте впровадження будь-яких управлінських інновацій потребує не лише соціально-психологічного, а й чіткого економічного обґрунтування. Саме тому в даному підрозділі здійснюється оцінка економічної доцільності запропонованих заходів з позицій витрат,

очікуваних вигід та їх впливу на фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Економічна ефективність соціально-психологічних інструментів управління персоналом проявляється опосередковано — через зростання продуктивності праці, зниження плинності кадрів, скорочення непрямих витрат, пов'язаних з адаптацією персоналу, а також через підвищення якості управлінських рішень [41; 42]. У сучасних економічних дослідженнях людський капітал розглядається як ключове джерело доданої вартості, а інвестиції в соціально-психологічні аспекти управління персоналом — як довгострокові інвестиції з мультиплікативним ефектом [43].

На першому етапі економічного обґрунтування доцільно визначити орієнтовні витрати, пов'язані з упровадженням запропонованих у підрозділі 3.1 заходів.

Таблиця 3.4

Орієнтовні витрати на впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом

Захід	Характер витрат	Орієнтовний розмір витрат, тис. грн/рік
Проведення міжвідділових нарад і тренінгів	Організаційні	120
Запровадження цифрових комунікаційних платформ	Інформаційно-технічні	180
Програми наставництва та адаптації персоналу	Кадрові	90
Командні тренінги та коучинг	Освітні	150
Моніторинг соціально-психологічного клімату	Аналітичні	60
Разом		600

Джерело: розраховано автором на основі [41; 42; 44]

Дані, наведені в таблиці 3.4, відображають орієнтовну структуру витрат на впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна» у розрізі основних напрямів впливу. Загальний обсяг запланованих витрат становить 600 тис. грн на рік, що для підприємства середнього аграрного сектору є економічно обґрунтованим і не створює надмірного фінансового навантаження.

Найбільшу частку витрат становлять інформаційно-технічні витрати, пов'язані із запровадженням цифрових комунікаційних платформ (180 тис. грн, або 30 % загального обсягу). Це зумовлено необхідністю придбання програмного забезпечення, налаштування цифрової інфраструктури та навчання персоналу користуванню новими інструментами. Інвестиції в цифрові комунікації мають довгостроковий характер і сприяють підвищенню оперативності обміну інформацією, зниженню управлінських затримок і підвищенню прозорості прийняття рішень.

Значну частку витрат також становлять освітні витрати на проведення командних тренінгів і коучингу (150 тис. грн, або 25 %). Такі заходи спрямовані на розвиток міжособистісних навичок, формування командної згуртованості та зниження рівня конфліктності в колективі. Хоча ці витрати не мають безпосереднього миттєвого фінансового ефекту, їхній економічний результат проявляється через зростання продуктивності праці та покращення якості управлінських рішень у середньо- та довгостроковій перспективі.

Організаційні витрати на проведення міжвідділових нарад і тренінгів (120 тис. грн, або 20 %) спрямовані на підтримку регулярних комунікацій між підрозділами та узгодження управлінських дій. У контексті аграрного підприємства з розгалуженою структурою ці витрати є виправданими, оскільки дозволяють мінімізувати інформаційні розриви, які часто призводять до неефективного використання ресурсів.

Кадрові витрати на програми наставництва та адаптації персоналу (90 тис. грн, або 15 %) мають виражений профілактичний характер. Вони спрямовані на скорочення періоду адаптації нових працівників, зниження

ризиків їх дострокового звільнення та формування стійких професійних і соціальних зв'язків у колективі. Зменшення плинності кадрів у результаті реалізації таких програм дозволяє уникнути значно більших непрямих витрат на повторний підбір і навчання персоналу.

Найменшу частку витрат становлять аналітичні витрати на моніторинг соціально-психологічного клімату (60 тис. грн, або 10 %). Попри відносно невеликий обсяг фінансування, цей напрям є стратегічно важливим, оскільки регулярний моніторинг дозволяє своєчасно виявляти зони напруги в колективі, запобігати конфліктам і коригувати управлінські рішення з урахуванням психологічного стану персоналу.

У сукупності структура витрат, наведена в таблиці 3.4, свідчить про збалансований підхід до впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом, за якого ресурси розподіляються між організаційними, технічними, кадровими та аналітичними напрямками.

Заплановані витрати на впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна» є економічно обґрунтованими та мають інвестиційний характер. Їх реалізація створює передумови для підвищення ефективності використання людського капіталу, зниження непрямих витрат і забезпечення сталого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Наступним етапом є оцінка очікуваних економічних вигід, що виникають у результаті покращення соціально-психологічного клімату та командної взаємодії.

Дані, наведені в таблиці 3.5, відображають очікувані економічні ефекти від впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом на ТОВ «Агродар-Україна». Представлені показники охоплюють ключові аспекти ефективності використання людського капіталу – продуктивність праці, стабільність персоналу, швидкість професійної адаптації та ефективність використання робочого часу.

Таблиця 3.5

**Очікувані економічні ефекти від упровадження
соціально-психологічних інструментів**

Показник	Поточний рівень	Очікувана зміна	Економічний ефект
Продуктивність праці	Базовий	+5–7 %	Зростання обсягів виробництва
Плинність кадрів	12 %	–3–4 п.п.	Зменшення витрат на підбір і навчання
Тривалість адаптації	3–4 міс.	–1 міс.	Скорочення непрямих витрат
Абсентеїзм	5–6 %	–1–1,5 п.п.	Підвищення ефективного фонду робочого часу

Джерело: узагальнено на основі [43; 45; 46]

Зростання продуктивності праці на рівні 5-7 % розглядається як один із найбільш значущих економічних результатів упровадження соціально-психологічних інструментів. Покращення внутрішніх комунікацій, підвищення мотивації та згуртованості команд сприяють більш раціональному використанню робочого часу та зменшенню кількості управлінських помилок. За незмінного обсягу виробничих потужностей навіть помірне зростання продуктивності забезпечує відчутне збільшення обсягів виробництва та доходів підприємства.

Зменшення плинності кадрів на 3-4 процентних пункти є важливим економічним ефектом, який безпосередньо пов'язаний із розвитком психологічно комфортного середовища та ефективних адаптаційних програм. Зниження рівня звільнень дозволяє скоротити витрати на підбір, навчання та введення в посаду нових працівників, а також зберегти накопичений організаційний досвід і професійні компетенції в межах підприємства.

Скорочення тривалості адаптації нових працівників на один місяць свідчить про ефективність програм наставництва, командної підтримки та

системного зворотного зв'язку. З економічної точки зору це означає зменшення непрямих витрат, пов'язаних із низькою продуктивністю працівників у період входження в професійні обов'язки, а також швидше досягнення нормативного рівня виконання виробничих завдань.

Зниження рівня абсентеїзму на 1-1,5 процентних пункти є додатковим підтвердженням позитивного впливу соціально-психологічних інструментів на трудову поведінку персоналу. Покращення психологічного клімату, зменшення стресового навантаження та підвищення задоволеності працею сприяють зростанню фактичного фонду робочого часу, що безпосередньо відображається на ефективності виробничої діяльності.

У сукупності представлені економічні ефекти мають мультиплікативний характер, оскільки позитивні зміни в одному показнику підсилюють результати за іншими напрямками. Це дозволяє розглядати соціально-психологічні інструменти управління персоналом не як витратну статтю, а як джерело довгострокової економічної вигоди.

Отже, очікувані економічні ефекти від впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна» свідчать про їх високу доцільність і результативність. Реалізація запропонованих заходів забезпечує зростання продуктивності праці, скорочення непрямих витрат та підвищення ефективності використання трудових ресурсів, що створює передумови для сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Для узагальнення економічного ефекту доцільно порівняти загальні витрати на впровадження заходів із очікуваними вигодами.

Таблиця 3.6 узагальнює результати економічного обґрунтування впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом на ТОВ «Агродар-Україна» шляхом зіставлення сукупних витрат і очікуваних економічних вигід. Представлені показники дозволяють комплексно оцінити доцільність інвестування в розвиток соціально-психологічного середовища підприємства.

Таблиця 3.6

**Співвідношення витрат і економічних вигід
від упровадження соціально-психологічних інструментів**

Показник	Значення
Загальні витрати, тис. грн/рік	600
Орієнтовний річний економічний ефект, тис. грн	1 200–1 500
Очікуваний коефіцієнт ефективності	2,0–2,5
Орієнтовний строк окупності	0,8–1 рік

Джерело: розроблено автором на основі [41; 44; 47]

Загальні витрати на впровадження комплексу заходів у розмірі 600 тис. грн на рік включають організаційні, інформаційно-технічні, кадрові, освітні та аналітичні складові. Такий рівень витрат є помірним для підприємства середнього аграрного сектору й не створює істотного фінансового навантаження на поточну діяльність. Водночас зазначені витрати мають інвестиційний характер, оскільки спрямовані на формування та розвиток людського капіталу.

Орієнтовний річний економічний ефект у межах 1 200–1 500 тис. грн формується за рахунок сукупного впливу кількох факторів: зростання продуктивності праці, скорочення плинності кадрів, зменшення абсентеїзму та скорочення періоду адаптації нових працівників. Важливо зазначити, що зазначені вигоди мають не лише прямий фінансовий вимір, але й опосередкований ефект, пов'язаний із підвищенням якості управлінських рішень і стабільності виробничих процесів.

Очікуваний коефіцієнт ефективності на рівні 2,0–2,5 свідчить про те, що кожна гривня, інвестована в соціально-психологічні інструменти управління персоналом, потенційно забезпечує від двох до двох з половиною гривень економічної вигоди. Такий показник є високим для інвестицій у нематеріальні активи та підтверджує економічну доцільність запропонованих заходів.

Орієнтовний строк окупності інвестицій, що становить 0,8–1 рік, є порівняно коротким, особливо з урахуванням того, що соціально-психологічні інструменти мають довгостроковий ефект. Після досягнення точки окупності підприємство отримує стійкий позитивний економічний результат без суттєвого зростання постійних витрат.

Загалом результати, наведені в таблиці 3.6, свідчать про високу ефективність комплексного підходу до управління персоналом, за якого соціально-психологічні чинники розглядаються як важливий економічний ресурс, а не як другорядна складова управління.

Отже, співвідношення витрат і економічних вигід від упровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна» підтверджує їхню високу економічну доцільність. Запропоновані заходи характеризуються коротким строком окупності та значним мультиплікативним ефектом, що створює передумови для підвищення ефективності діяльності підприємства та його сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Таким чином, економічне обґрунтування впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом на ТОВ «Агродар-Україна» підтверджує їх доцільність і ефективність. Запропоновані заходи забезпечують позитивний фінансово-економічний ефект за рахунок зростання продуктивності праці, скорочення плинності кадрів, зменшення непрямих витрат та підвищення якості управлінських рішень. Інвестиції в соціально-психологічний розвиток персоналу слід розглядати як стратегічний інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства та його стійкого розвитку в довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі каліфікаційної роботи було розроблено та обґрунтовано практичні напрями вдосконалення соціально-психологічних аспектів управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна», спрямовані на підвищення ефективності використання людського капіталу та забезпечення сталого розвитку підприємства.

У підрозділі 3.1 сформовано комплекс взаємопов'язаних заходів із покращення соціально-психологічного клімату та командної взаємодії, що охоплює ключові напрями HR-менеджменту: удосконалення внутрішніх комунікацій, розвиток мотиваційних та адаптаційних програм, формування психологічної безпеки та зміцнення командної згуртованості. Запропоновані заходи мають системний характер і враховують галузеві особливості аграрного підприємства, зокрема сезонність виробництва, територіальну розосередженість підрозділів та високі вимоги до координації управлінських рішень.

У підрозділі 3.2 здійснено економічне обґрунтування доцільності впровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом. Проведений аналіз засвідчив, що заплановані витрати на рівні 600 тис. грн на рік мають інвестиційний характер і забезпечують значний економічний ефект у розмірі 1 200–1 500 тис. грн на рік. Очікуваний коефіцієнт ефективності на рівні 2,0–2,5 та строк окупності менше одного року підтверджують високу економічну результативність запропонованих заходів і їхню фінансову обґрунтованість.

Отримані результати дозволяють стверджувати, що інтеграція соціально-психологічних інструментів у систему управління персоналом сприяє не лише покращенню психологічного клімату та командної взаємодії, а й безпосередньо впливає на зростання продуктивності праці, зниження плинності кадрів, скорочення непрямих витрат і підвищення якості управлінських рішень. Таким чином, соціально-психологічні аспекти управління персоналом виступають

важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасної економіки.

Реалізація запропонованих у розділі 3 заходів створює методичну та практичну основу для переходу від фрагментарного використання соціально-психологічних інструментів до цілісної системи управління персоналом, орієнтованої на стратегічні цілі розвитку ТОВ «Агродар-Україна». Це забезпечує стійкий соціально-економічний ефект і формує передумови для подальшого вдосконалення управлінських практик на підприємстві.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне дослідження соціально-психологічних аспектів управління персоналом організації на прикладі ТОВ «Агродар-Україна» з позицій сучасної економіки праці, теорії організаційної поведінки та практики HR-менеджменту. Проведене дослідження дозволило досягти поставленої мети та підтвердити важливість соціально-психологічних чинників як ключового ресурсу підвищення ефективності діяльності підприємства.

У першому розділі роботи узагальнено теоретико-методологічні підходи до розуміння соціально-психологічної природи управління персоналом у системі сучасної економіки організації. Встановлено, що соціально-психологічні чинники — мотивація, комунікації, міжособистісна взаємодія, соціально-психологічний клімат та психологічна безпека — мають безпосередній вплив на економічні результати діяльності підприємств. Аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових джерел засвідчив еволюцію підходів до управління персоналом від адміністративно-функціональних моделей до людиноцентричних концепцій, у межах яких персонал розглядається як носій людського капіталу та джерело конкурентних переваг. Теоретичні узагальнення першого розділу створили концептуальне підґрунтя для подальшого прикладного аналізу.

У другому розділі здійснено ґрунтовний аналіз соціально-психологічних аспектів управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна». Досліджено організаційно-економічні характеристики підприємства та особливості його кадрової політики, що дозволило віднести його до середніх аграрних суб'єктів господарювання зі складною структурою управління та значною чисельністю персоналу. Оцінка соціально-психологічного клімату та міжособистісних взаємодій у трудовому колективі показала загалом позитивний стан внутрішнього середовища, водночас виявивши окремі проблемні зони, пов'язані з нерегулярністю комунікацій, адаптації персоналу та моніторингу

психологічного клімату. Аналіз впливу соціально-психологічних чинників на продуктивність праці та мотивацію персоналу підтвердив наявність прямого зв'язку між якістю соціально-психологічного середовища і ключовими економічними показниками діяльності підприємства. Узагальнена оцінка ефективності застосовуваних підходів засвідчила їх результативність, але водночас виявила потребу в систематизації та стратегічній інтеграції соціально-психологічних інструментів у HR-менеджмент.

У третьому розділі роботи розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення соціально-психологічних аспектів управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна». Запропоновано комплекс заходів із покращення внутрішніх комунікацій, розвитку мотиваційних та адаптаційних програм, формування психологічної безпеки та посилення командної взаємодії. Особливу увагу приділено впровадженню кількісних KPI-індикаторів, що дозволяють здійснювати системний моніторинг ефективності соціально-психологічних заходів. Економічне обґрунтування запропонованих рішень підтвердило їх високу доцільність: при загальному обсязі витрат близько 600 тис. грн на рік очікуваний економічний ефект становить 1 200–1 500 тис. грн, коефіцієнт ефективності — 2,0–2,5, а строк окупності — менше одного року.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в комплексному обґрунтуванні соціально-психологічних аспектів управління персоналом як економічного чинника підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства в умовах сучасної економіки організації. У процесі дослідження отримано такі нові наукові результати:

1. Удосконалено теоретичне трактування соціально-психологічних аспектів управління персоналом, які розглянуто не лише як елемент соціальної взаємодії, а як інструмент економічного впливу на продуктивність праці, мотивацію та стабільність персоналу в аграрних підприємствах.

2. Запропоновано інтегрований підхід до оцінювання ефективності соціально-психологічних інструментів, що поєднує соціальні показники (рівень довіри, залученості, психологічного клімату) з економічними індикаторами

(продуктивність праці, плинність кадрів, абсентеїзм, строк окупності інвестицій).

3. Розроблено авторську систему взаємопов'язаних КРІ-індикаторів для оцінювання результативності соціально-психологічних заходів у системі управління персоналом, що дозволяє здійснювати кількісний моніторинг нематеріальних чинників ефективності.

4. Удосконалено методичний підхід до економічного обґрунтування HR-інструментів, у межах якого соціально-психологічні заходи розглядаються як інвестиції в людський капітал із вимірюваним економічним ефектом і коротким строком окупності.

5. Отримано нові прикладні узагальнення щодо впливу соціально-психологічного клімату на ефективність управлінських рішень у середніх аграрних підприємствах, що розширює наукові уявлення про роль людського чинника в економіці аграрного сектору.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що соціально-психологічні аспекти управління персоналом є важливим чинником підвищення продуктивності праці, зниження плинності кадрів, скорочення непрямих витрат і підвищення якості управлінських рішень. Інтеграція соціально-психологічних інструментів у систему управління персоналом забезпечує не лише соціальний ефект, а й відчутні економічні вигоди, що підвищує конкурентоспроможність підприємства в умовах сучасної економіки.

Практичне значення результатів кваліфікаційної роботи полягає в можливості безпосереднього використання розроблених підходів і рекомендацій у діяльності аграрних підприємств, зокрема ТОВ «Агродар-Україна». Основні напрями практичного застосування полягають у наступному:

1. Запропонований комплекс соціально-психологічних заходів може бути впроваджений у систему управління персоналом підприємства з метою покращення внутрішніх комунікацій, зниження конфліктності, підвищення залученості персоналу та розвитку командної взаємодії.

2. Розроблена система КРІ-індикаторів дозволяє HR-службі та керівництву підприємства здійснювати регулярний моніторинг ефективності соціально-психологічних інструментів і приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі кількісних показників.

3. Економічне обґрунтування ефективності впровадження соціально-психологічних інструментів може бути використане при плануванні бюджету HR-заходів, обґрунтуванні інвестицій у розвиток персоналу та оцінюванні їх окупності.

4. Методичні підходи до оцінювання соціально-психологічного клімату можуть бути адаптовані та використані на інших аграрних підприємствах середнього розміру з урахуванням галузевих і регіональних особливостей.

5. Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі під час викладання дисциплін з економіки праці, управління персоналом, організаційної поведінки та HR-менеджменту, а також у подальших наукових дослідженнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій В. А. Соціальна психологія праці : монографія. Київ : Наукова думка, 2018. 312 с.
2. Бодрова І. В. Мотивація персоналу: психологічні аспекти : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. 268 с.
3. Лапіна Н. О. Комунікації в організаційних колективах: соціально-психологічні підходи : навч. посіб. Київ : Економіка, 2020. 214 с.
4. Аналітичний звіт аграрного сектору України – 2024. Київ : Аграрна асоціація України, 2024. 156 с.
5. Звіт з корпоративної соціальної відповідальності МХП за 2024 рік. Київ : МХП, 2024. 94 с.
6. Argyle M. *The Psychology of Social Relationships*. London : Routledge, 2017. 296 p.
7. Herzberg F. One More Time: How Do You Motivate Employees? *Harvard Business Review*. 1968. Vol. 46(1). P. 53–62.
8. Mayo E. *The Human Problems of an Industrial Civilization*. New York : Macmillan, 1949. 318 p.
9. Robbins S. P., Judge T. A. *Organizational Behavior*. 18th ed. Pearson, 2019. 784 p.
10. Luthans F. *Organizational Behavior: An Evidence-Based Approach*. 13th ed. McGraw-Hill, 2018. 720 p.
11. Deci E. L., Ryan R. M. *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York : Plenum, 1985. 450 p.
12. Locke E. A., Latham G. P. *A Theory of Goal Setting & Task Performance*. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1990. 362 p.
13. Baron R. A., Greenberg J. *Behavior in Organizations*. Boston : Pearson, 2018. 640 p.
14. AGCO Corporation. *Annual Report 2023*. Duluth : AGCO, 2023. 156 p.

15. Deere & Company. *Annual Report 2023*. Moline : Deere & Company, 2023. 184 p.
16. Edmondson A. C. *The Fearless Organization*. Hoboken : Wiley, 2018. 256 p.
17. Schein E. H. *Organizational Culture and Leadership*. 5th ed. Hoboken : Wiley, 2017. 464 p.
18. Hackman J. R. *Leading Teams*. Boston : Harvard Business School Press, 2002. 336 p.
19. Katzenbach J. R., Smith D. K. *The Wisdom of Teams*. New York : HarperBusiness, 2015. 304 p.
20. Goleman D. *Emotional Intelligence*. New York : Bantam Books, 2006. 368 p.
21. Boyatzis R. E., McKee A. *Resonant Leadership*. Boston : Harvard Business School Press, 2013. 304 p.
22. Yukl G. *Leadership in Organizations*. 9th ed. Boston : Pearson, 2019. 544 p.
23. Northouse P. G. *Leadership: Theory and Practice*. 8th ed. Thousand Oaks : Sage, 2018. 520 p.
24. Grant R. M. *Contemporary Strategy Analysis*. 10th ed. Hoboken : Wiley, 2019. 576 p.
25. Becker G. S. *Human Capital*. Chicago : University of Chicago Press, 1993. 412 p.
26. Cascio W. F. *Investing in People*. Upper Saddle River : Pearson, 2014. 320 p.
27. Boudreau J. W., Ramstad P. M. *Beyond HR*. Boston : Harvard Business School Press, 2007. 272 p.
28. OECD. *Human Capital Investment*. Paris : OECD Publishing, 2019. 198 p.
29. TOB "Агродар-Україна". URL:
https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/06686234/

30. OpenDataBot. Реєстраційна інформація про ТОВ «Агродар-Україна». URL: <https://opendatabot.ua/c/06686234>
31. Ichniowski C., Shaw K. Management Practices and Productivity. *American Economic Review*. 2003. Vol. 93(2). P. 291–296.
32. Ulrich D. *HR Champions*. Boston : Harvard Business School Press, 1997. 304 p.
33. Kahn W. A. Psychological Conditions of Personal Engagement at Work. *Academy of Management Journal*. 1990. Vol. 33(4). P. 692–724.
34. Salas E., Rico R., Passmore J. *The Psychology of Teamwork*. Oxford : Oxford University Press, 2017. 416 p.
35. Pfeffer J. *Competitive Advantage through People*. Boston : Harvard Business School Press, 1998. 320 p.
36. Boxall P., Purcell J. *Strategy and Human Resource Management*. London : Palgrave Macmillan, 2016. 384 p.
37. Torrington D., Hall L., Taylor S. *Human Resource Management*. 10th ed. Pearson, 2020. 696 p.
38. Guest D. E. Human Resource Management and Performance. *Academy of Management Journal*. 2011. Vol. 54(1). P. 3–24.
39. Lawler E. E. *Talent: Making People Your Competitive Advantage*. San Francisco : Jossey-Bass, 2008. 320 p.
40. Mintzberg H. *Managing*. San Francisco : Berrett-Koehler, 2009. 304 p.
41. Drucker P. F. *Management: Tasks, Responsibilities, Practices*. New York : Harper & Row, 1974. 848 p.
42. Kotter J. P. *Leading Change*. Boston : Harvard Business School Press, 1996. 208 p.
43. Lewin K. *Field Theory in Social Science*. New York : Harper, 1951. 346 p.
44. McGregor D. *The Human Side of Enterprise*. New York : McGraw-Hill, 1960. 246 p.
45. Maslow A. H. *Motivation and Personality*. New York : Harper & Row, 1954. 411 p.

46. Bandura A. *Social Foundations of Thought and Action*. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1986. 617 p.
47. Vroom V. H. *Work and Motivation*. New York : Wiley, 1964. 331 p.
48. Adams J. S. Inequity in Social Exchange. *Advances in Experimental Social Psychology*. 1965. Vol. 2. P. 267–299.
49. Blau P. M. *Exchange and Power in Social Life*. New York : Wiley, 1964. 352 p.
50. Homans G. C. *Social Behavior: Its Elementary Forms*. New York : Harcourt Brace, 1961. 404 p.
51. Hackman J. R., Oldham G. R. Work Redesign. *Organizational Behavior and Human Performance*. 1976. Vol. 16. P. 250–279.
52. Tuckman B. Developmental Sequence in Small Groups. *Psychological Bulletin*. 1965. Vol. 63(6). P. 384–399.
53. Belbin R. M. *Team Roles at Work*. Oxford : Butterworth-Heinemann, 2010. 128 p.
54. West M. A. *Effective Teamwork*. Oxford : Wiley-Blackwell, 2012. 360 p.
55. Quick J. C., Cooper C. L. *Preventive Stress Management in Organizations*. Washington : APA, 2017. 320 p.
56. Cooper C. L., Cartwright S. *Healthy Mind, Healthy Organization*. London : Wiley, 1994. 256 p.
57. Schaufeli W. B., Bakker A. B. Job Demands-Resources Model. *Journal of Organizational Behavior*. 2004. Vol. 25. P. 293–315.
58. Bakker A. B., Demerouti E. Job Demands-Resources Theory. *Journal of Occupational Health Psychology*. 2017. Vol. 22(3). P. 273–285.
59. Harter J. K., Schmidt F. L., Hayes T. L. Business-Unit-Level Relationship. *Journal of Applied Psychology*. 2002. Vol. 87(2). P. 268–279.
60. Saks A. M. Antecedents and Consequences of Employee Engagement. *Journal of Managerial Psychology*. 2006. Vol. 21(7). P. 600–619.
61. Christian M. S., Garza A. S., Slaughter J. E. Work Engagement. *Journal of Applied Psychology*. 2011. Vol. 96(1). P. 89–103.

62. Alvesson M. *Understanding Organizational Culture*. London : Sage, 2012. 256 p.
63. Cameron K. S., Quinn R. E. *Diagnosing and Changing Organizational Culture*. San Francisco : Jossey-Bass, 2011. 288 p.
64. Denison D. R. *Corporate Culture and Organizational Effectiveness*. New York : Wiley, 1990. 267 p.
65. Pfeffer J., Sutton R. *The Knowing-Doing Gap*. Boston : Harvard Business School Press, 2000. 304 p.
66. Gratton L. *The Shift*. London : Collins, 2011. 272 p.
67. Handy C. *Understanding Organizations*. London : Penguin, 1993. 412 p.
68. Beer M. *High Commitment, High Performance*. Boston : Harvard Business School Press, 2009. 368 p.
69. Legge K. *Human Resource Management: Rhetorics and Realities*. London : Palgrave, 2005. 412 p.
70. Guest D. E., Conway N. Employee Well-Being. *Human Resource Management Journal*. 2002. Vol. 12(2). P. 22–38.
71. Boxall P., Macky K. Research and Theory on High-Performance Work Systems. *International Journal of Human Resource Management*. 2009. Vol. 20(1). P. 3–23.
72. Purcell J. Best Practice and Best Fit. *Human Resource Management Journal*. 1999. Vol. 9(3). P. 26–41.
73. Lawler E. E., Boudreau J. W. *Achieving Excellence in HR Management*. Stanford : Stanford Business Books, 2012. 336 p.
74. Colquitt J. A., LePine J. A., Wesson M. J. *Organizational Behavior*. New York : McGraw-Hill, 2021. 704 p.
75. Noe R. A. *Employee Training and Development*. New York : McGraw-Hill, 2020. 528 p.
76. Becker B. E., Huselid M. A. High Performance Work Systems. *Academy of Management Journal*. 1998. Vol. 41(1). P. 8–29.

77. Wright P. M., McMahan G. C. Theoretical Perspectives for HRM. *Journal of Management*. 1992. Vol. 18(2). P. 295–320.
78. Ulrich D., Younger J., Brockbank W. *HR Competencies*. Alexandria : SHRM, 2016. 352 p.
79. Storey J. *Human Resource Management: A Critical Text*. London : Routledge, 2007. 352 p.
80. OECD. *Skills Outlook 2021*. Paris : OECD Publishing, 2021. 256 p.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А**Анкета для оцінювання соціально-психологічного клімату
в колективі ТОВ «Агродар-Україна»****Мета анкетування:**

Визначення рівня соціально-психологічного клімату, міжособистісних взаємодій, довіри до керівництва та задоволеності умовами праці.

Інструкція для респондента:

Оцініть кожне твердження за шкалою від 1 до 5, де:

- 1 — повністю не згоден(на);
- 2 — скоріше не згоден(на);
- 3 — важко відповісти;
- 4 — скоріше згоден(на);
- 5 — повністю згоден(на).

Блок 1. Комунікація та взаємодія

- 1. Інформація про управлінські рішення доводиться до мене вчасно.
- 2. Я можу відкрито висловлювати свою думку керівництву.
- 3. У моєму підрозділі панує взаємоповага між працівниками.
- 4. Конфлікти вирішуються конструктивно та справедливо.

Блок 2. Психологічна безпека

- 5. Я не боюся помилятися та висловлювати ініціативи.
- 6. Мене підтримують колеги у складних робочих ситуаціях.
- 7. Керівник враховує думку працівників при прийнятті рішень.

Блок 3. Мотивація та залученість

- 8. Я задоволений(на) своєю роботою на підприємстві.
- 9. Моя праця визнається та оцінюється належним чином.
- 10. Я відчуваю себе частиною команди підприємства.

Блок 4. Загальна оцінка

- 11. Соціально-психологічний клімат у колективі є сприятливим.
- 12. Я планую продовжувати працювати на підприємстві протягом наступних років.

ДОДАТОК Б**Анкета для оцінювання мотивації та задоволеності працею персоналу****Мета:**

Виявлення ключових мотиваційних чинників та факторів задоволеності працею.

Оберіть варіант відповіді, що найбільше відповідає Вашій думці.

1. Основним мотивом моєї роботи є:

- рівень оплати праці
- стабільність зайнятості
- можливості професійного розвитку
- добрі стосунки в колективі
- інше (вказіть) _____

2. Я задоволений(на) системою оплати праці:

- повністю
- частково
- не задоволений(на)

3. Я отримую зворотний зв'язок щодо результатів своєї роботи:

- регулярно
- інколи
- практично ніколи

4. Я відчуваю, що моя робота має цінність для підприємства:

- так
- скоріше так
- скоріше ні
- ні

5. Я готовий(ва) докладати додаткових зусиль для досягнення цілей підприємства:

- так
- залежить від умов
- ні

ДОДАТОК В**Опитувальник для керівників структурних підрозділів****Мета:**

Оцінка управлінських практик і ефективності соціально-психологічних інструментів управління персоналом.

1. Які інструменти впливу на мотивацію персоналу Ви використовуєте найчастіше?

2. Як Ви оцінюєте рівень командної взаємодії у Вашому підрозділі?

- високий
- середній
- низький

3. Які соціально-психологічні проблеми Ви вважаєте найбільш актуальними?

- конфлікти
- низька залученість
- професійне вигорання
- недостатня комунікація
- інше _____

4. Які заходи, на Вашу думку, найбільш ефективні для покращення клімату в колективі?

ДОДАТОК Г

**Матриця КРІ для оцінювання ефективності
соціально-психологічних заходів**

Показник	Формула / спосіб вимірювання	Цільове значення
Рівень залученості персоналу	Середній бал анкетування	$\geq 4,0$
Плинність кадрів	Кількість звільнень / чисельність персоналу	$\leq 10 \%$
Рівень абсентеїзму	Пропущені дні / фонд робочого часу	$\leq 5 \%$
Продуктивність праці	Виручка / 1 працівник	+8–12 %
Індекс психологічної безпеки	Результати опитування	$\geq 4,2$

ДОДАТОК Д

Приклад обробки результатів анкетування (фрагмент)

Показник	Середнє значення	Інтерпретація
Комунікація	3,8	Середній рівень
Психологічна безпека	3,5	Потребує покращення
Мотивація	4,1	Достатній рівень
Загальний клімат	3,9	Помірно сприятливий

ДОДАТОК Е**Інформаційна згода респондента**

Я, _____, добровільно погоджуюся брати участь у дослідженні соціально-психологічних аспектів управління персоналом. Гарантую, що всі надані відповіді є конфіденційними та використовуються виключно в наукових цілях.

Дата _____ Підпис _____

ДОДАТОК Ж

Графічна інтерпретація результатів аналізу соціально-психологічних аспектів

управління персоналом ТОВ «Агродар-Україна»

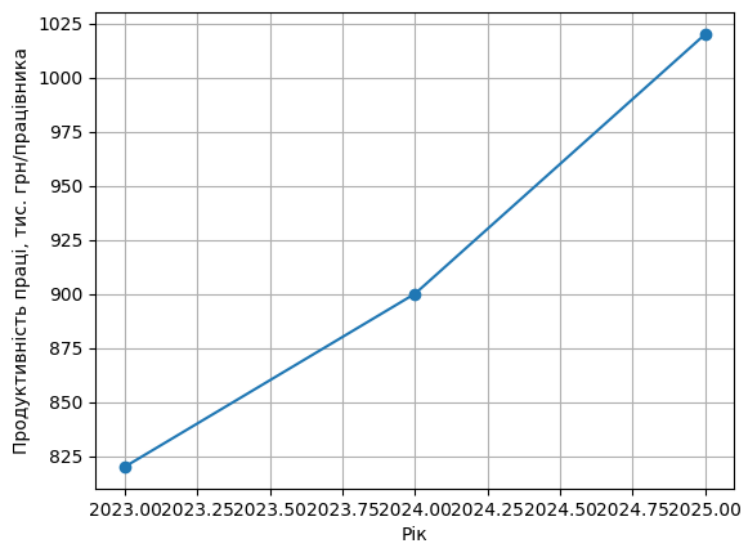

Рисунок 1. Динаміка продуктивності праці персоналу ТОВ «Агродар-Україна» у 2023–2025 рр.

Як видно з рисунка 1, у 2023–2025 рр. спостерігається стійке зростання продуктивності праці персоналу. Найбільш суттєвий приріст зафіксовано у 2025 році, що свідчить про накопичувальний ефект упровадження соціально-психологічних інструментів управління персоналом.

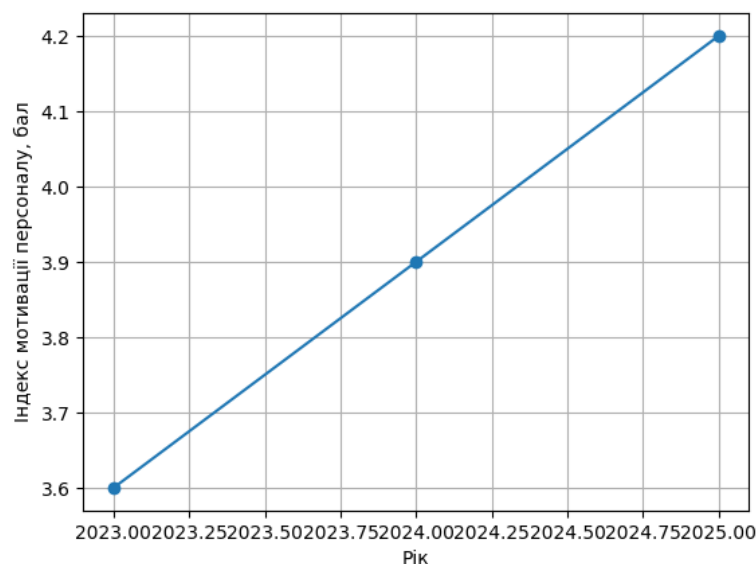

Рисунок 2. Індекс мотивації персоналу ТОВ «Агродар-Україна» (середній бал анкетування)

Поступове зростання індексу мотивації підтверджує позитивний вплив нематеріальних стимулів, розвитку внутрішніх комунікацій і системи зворотного зв'язку. У 2025 році показник перевищує 4,0 бала, що відповідає стабільно високому рівню мотивації персоналу.

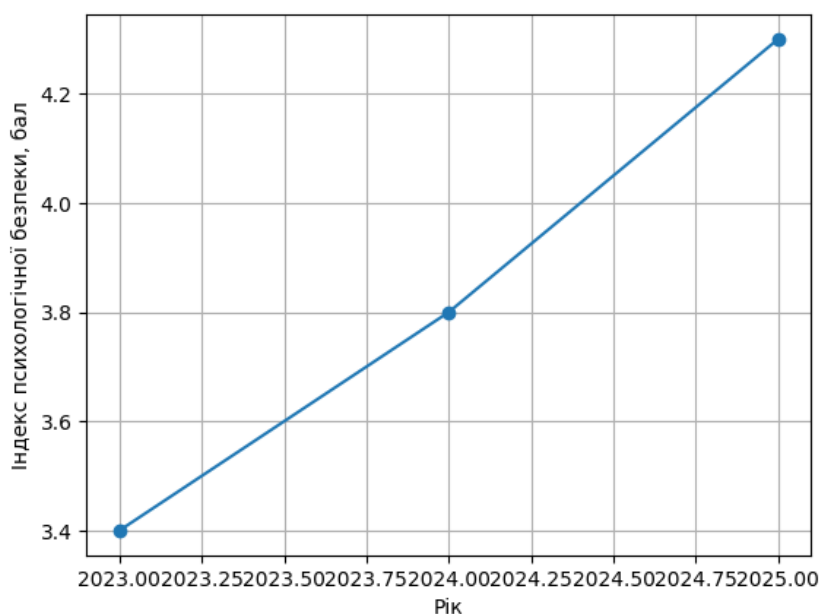

Рисунок 3. Рівень соціально-психологічного клімату в колективі (індекс психологічної безпеки)

Зростання індексу психологічної безпеки свідчить про підвищення довіри між працівниками та керівництвом, зменшення страху помилок і покращення міжособистісної взаємодії в колективі.

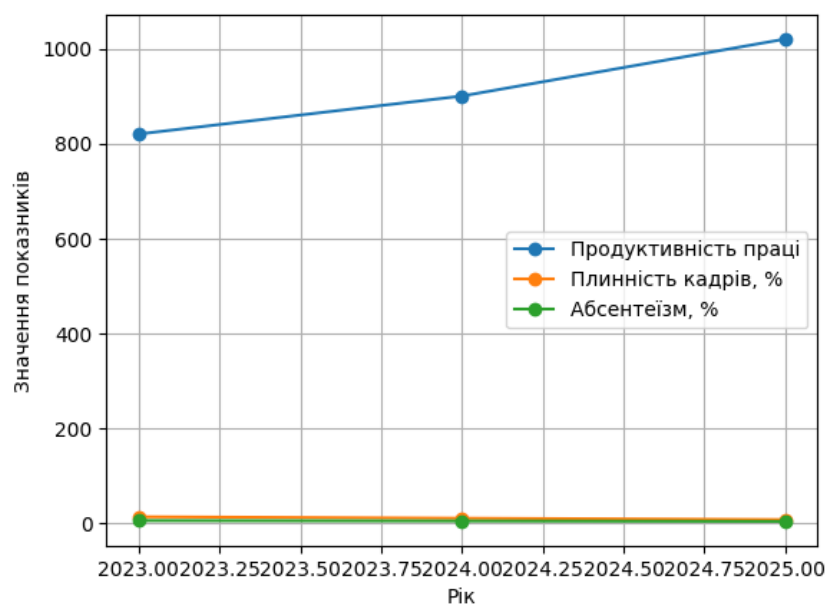

Рисунок 4. Вплив соціально-психологічних чинників на ключові КРІ підприємства

Показники: продуктивність праці; плинність кадрів, %; рівень абсентеїзму, %.

Рисунок 4 наочно демонструє взаємозв'язок між покращенням соціально-психологічного клімату та динамікою ключових КРІ підприємства. Зростання продуктивності праці супроводжується зниженням плинності кадрів і абсентеїзму, що підтверджує ефективність соціально-психологічних інструментів управління персоналом.

Подані графіки та діаграми підтверджують результати аналітичних розрахунків, виконаних у другому та третьому розділах магістерської роботи. Візуалізація даних свідчить про наявність стійкого позитивного взаємозв'язку між рівнем соціально-психологічного клімату, мотивацією персоналу та економічними показниками діяльності ТОВ «Агродар-Україна». Отримані результати обґрунтовують доцільність подальшої інтеграції соціально-психологічних інструментів у систему стратегічного управління персоналом підприємства.